

LUNDS
UNIVERSITET
Socialhögskolan

”... är det verkligen i linje med barnets bästa att ha distansundervisning?”

En kvalitativ studie gällande risker med och konsekvenser av distansundervisning inom skolan under Covid-19, ur skolkuratorers perspektiv.

Matilda Landin
Karolina Wernberg

Kandidatuppsats SOPA63
Aktuell termin: VT 2022
Handledare: Magnus Adenskog

Abstract

Authors: Matilda Landin and Karolina Wernberg

Title: “... *is it really in line with the children’s best interest to have distance learning?*” *A qualitative study about risks with and consequences of distance learning within school during Covid-19, from the school counselor’s perspective.* [Translated title]

Supervisor: Magnus Adenskog

Assessor: Anders Lundberg

The purpose of the study was to explore whether and what possible risks that were discussed by student health prior to the introduction of distance learning during Covid-19. Also the possible consequences that the distance learning has contributed to from the school counselors perspective. The study had a qualitative approach which included six semi-structured interviews with school counselors. The school counselors were working in high-schools in the southern parts of Sweden. When we were analyzing our results we chose to apply Aaron Antonovskys theory SOC - sense of coherence. The result of the study found that the majority of the schools have chosen not to carry out a risk assessment, but most of the school counselors have drawn attention to many risks prior to the closure of the schools. Many students have been negatively affected by the distance learning and the lack of social interaction. The different schools have chosen to handle and remedy the consequences in different ways. It also emerged that the school counselors behaved very differently regarding being able to guarantee confidentiality in conversations with students during the closure of the schools. This was due to different information and decisions from the school management.

Keywords: School counselors, risk analysis, consequences of distance learning, sense of coherence, Covid-19.

Förord

Vi vill genuint tacka de skolkuratorer som valt att delta i denna undersökning. Ert engagemang har varit avgörande för att studien gått att genomföra. Tack Magnus Adenskog, vår handledare, för att du ständigt varit vårt bollplank genom uppsatsen och kommit med kloka invändningar. Slutligen vill vi rikta ett stort tack till varandra för ett gott samarbete.

2022-05-19

Matilda Landin & Karolina Wernberg

Innehållsförteckning

Inledning	6
Problemformulering	7
Syfte och frågeställningar	9
Bakgrund	10
Elevhälsans uppdrag	10
<i>Skolkuratorns roll</i>	10
Barnkonventionen	10
Skollagen.....	11
Anmälningsplikt.....	11
Definitioner	11
<i>Digitalisering</i>	11
<i>Distansundervisning</i>	12
<i>Nedstängning</i>	12
Kunskapsläget	13
Val av litteratur	13
<i>Sökprocess</i>	13
Globala risker och konsekvenser	14
<i>Möjliga risker</i>	14
<i>Uppmärksammade konsekvenser</i>	15
Nationella risker med införandet av distansundervisning.....	16
<i>Risikanalys och åtgärder</i>	16
<i>Upprätthålla samma standard</i>	17
Nationella konsekvenser av distansundervisning.....	17
<i>Psykisk ohälsa och familjesituationer</i>	17
<i>Skolplikt kontra smittorisk</i>	19
Teoretiska utgångspunkter	20
Val av teori.....	20
KASAM	21
<i>Utvecklingen av KASAM</i>	21
Känsla av sammanhang.....	21
<i>Begriplighet</i>	22
<i>Hanterbarhet</i>	22
<i>Meningsfullhet</i>	22
Sammanfattning	23
Metod och metodologiska överväganden	24
Förförståelse.....	24
Arbetsfördelning	24
Kvalitativ metod.....	24
Insamling av empiri	25
Urval	26
Metodens tillförlitlighet	27
Bearbetning och analys	27
Etiska överväganden	28
Resultat och analys	30
Riskbedömning	30
<i>Ej genomförd riskbedömning</i>	30
<i>Genomförd riskbedömning</i>	32
<i>Möjliga risker</i>	33
<i>Upprätthålla sekretess</i>	34
Konsekvenser	35

<i>Tidigt uppkomna konsekvenser</i>	35
<i>Konsekvenser här och nu</i>	36
<i>Åtgärder</i>	42
<i>Framtida konsekvenser</i>	42
Förberedelser inför återinförande av distansundervisning	43
Avslutande diskussion	44
Riskbedömning samt möjliga risker.....	44
Konsekvenser av distansundervisningen.....	44
Framtida forskning.....	45
Referenslista	47
Bilagor	52
Bilaga 1: Informationsbrev	52
Bilaga 2: Intervjuguide.....	53

Inledning

I december 2019 rapporterades de första fallen av Covid-19 i Kina. Omvärlden följde hur staden Whuan stängdes ner och hur viruset fortsatte spridas genom Kinas provinser. Kommande månader började viruset spridas runt om i världen och inom kort var det få länder som inte hade flertalet bekräftade fall av Covid-19 (Folkhälsomyndigheten, 2020). I januari 2020 rapporterades det första bekräftade fallet av Covid-19 i Sverige och snart hade viruset spridit sig över stora delar av landet (Krisinformation, 2020). Folkhälsomyndigheten rapporterade att WHO, World Health Organization, den 11 mars deklarerade att Covid-19 nu var en global pandemi. Inledningsvis meddelade WHO att länder inte skulle stänga ner för isolering och att det var väldigt viktigt att hålla skolorna öppna. Trots detta dröjde det inte länge innan allt fler länder runt om i världen stängde ner sina samhällen och isolerade sin befolkning för att minska smittspridningen (Folkhälsomyndigheten, 2020). I artikeln *Global monitoring of school closures caused by COVID-19* framkom det att enbart fem procent av alla länder i världen valde att inte låta skolorna påverkas av pandemin vad gäller att stänga dessa delvis alternativt helt (UNESCO, 2020, s. 5).

Den 17 mars 2020 rekommenderade Sveriges regering att alla gymnasieskolor, högskolor, yrkeshögskolor och universitet skulle stängas ner och undervisa på distans med anledning av Covid-19. Gymnasieskolorna kunde under tiden erbjuda en anpassad distansundervisning där eleverna hade möjlighet att vara på plats under delar av terminen indelade i mindre grupper (Folkhälsomyndigheten, 2020a). I Sverige antogs en tillfällig förordning som möjliggjorde för skolor att tillfälligt stänga ner och byta till distansundervisning. Detta ifall antalet elever eller lärare som var smittade av Covid-19 gjorde det svårt att genomföra skolundervisningen på ett säkert sätt (Riksdagen, 2020). I februari 2021 beslutade regeringen att man även inom högstadieskolan skulle införa distansundervisning under vårterminen för att minska smittspridningen bland lärare och elever (Skolverket, 2021). Under hösten 2021 fick elever vid skolor och universitet runt om i Sverige återgå till undervisning i skolans lokaler. Detta efter att man såg en minskad smittspridning i samhället. I april 2022 togs den tillfälliga förordningen om distansundervisning bort, undantagslagen, och alla skolor skulle därmed åter kunna erbjuda sina elever en utbildning i skolans lokaler. Regeringen förklarade att beslutet baserades på forskning kring att det alltid kommer vara bättre för elever att vara på plats i skolan (Regeringskansliet, 2022).

Problemformulering

Enligt barnombudsmannen har huvudmannen som uppdrag att garantera att alla elever har samma möjligheter att kunna ta del av den utbildning som ges samt att utbildningsnivån är likvärdig (Barnombudsmannen, 2021, s. 34). Inför ett eventuellt införande av distansundervisning krävs det att huvudmannen överväger flera olika faktorer. Enligt Skolverket handlar det bland annat om att huvudmannen måste ta hänsyn till elevernas ålder, mognad, olika förutsättningar och behov (Skolverket, 2022a). Barnombudsmannen menar att konsekvenserna av en nedstängning blir allt större desto yngre barnen är (Barnombudsmannen, 2021, s. 17). Huvudmannen bör även ta ytterligare hänsyn till de elever som lever under dysfunktionella förhållanden samt till dem som är i behov av någon form av extra stöttning för att lyckas med sin utbildning. Denne ska reflektera över om eleverna har de förutsättningar som krävs för att kunna studera på distans (Skolverket, 2022a). Huvudmannen ska försäkra sig om att eleverna får den undervisningstid som de är berättigade till enligt skollagen (Skolverket, 2022a).

Skolverket belyser skolan som en skyddsfaktor i barns liv. Skolverket menar att skolorna bör vara observanta på elevers beteende såsom bland annat utåtagerande och hög frånvaro då detta kan tyda på så kallade "skolmisslyckanden". Däremot kan barn som far illa ändå prestera på en hög nivå i skolan vilket är en faktor till att det är svårt för skolpersonalen att bli medvetna om deras situation. I det fysiska mötet med eleverna kan skolpersonalen även upptäcka blåmärken som kan tyda på att ett barn far illa. Skolan ska samverka med andra organisationer och myndigheter för att hjälpa de barn som lever i dysfunktionella förhållanden. Skolverket belyser även att alla som arbetar inom bland annat skola har anmälningsskyldighet gällande att göra en så kallad orosanmälan till socialtjänsten ifall de misstänker att ett barn försummas (Skolverket, 2021c). Barnrättsorganisationen Bris, Barnens rätt i samhället (Bris, 2022), årsrapport för 2020 fokuserar på Covid-19-pandemin. Denna har tagits fram genom att de analyserat och resonerat kring deras egna upplevelser samt genom att lyfta fram annan forskning som bedrivits inom området. Rapportens syfte enligt Bris är att denne ska uppmärksamma mottagarna om barns livssituation och att dessa i sin tur ska visa förståelse för barnen. Målet med rapporten är att samhället ska agera på ett sätt som gynnar barns förutsättning för ett bra liv. Det var inte förrän i slutet av år 2020 som det rekommenderades att införa distansundervisning för högstadiel elever. Det har däremot visat sig att nedstängningen och därmed isoleringen har påverkat barn mycket negativt (Bris, 2020,

s. 15). Likt Skolverket (Skolverket, 2021c) belyser Bris att en viktig faktor för att upptäcka barns utsatthet är skolan och dess elevhälsovård. Detta påverkades negativt av restriktionerna kring införandet av distansundervisning då eleverna inte fick möjlighet att träffa skolpersonalen (Bris, 2020, s. 26). Bris menar att nedstängningen av skolor i andra länder bidragit till en ökad psykisk ohälsa i form av depression och antalet barn som försökt avsluta sitt liv har ökat (Bris, 2020, s. 3). Liksom Bris belyser OECD att ungas psykiska mående utanför Sverige har försämrats i hög grad under Covid-19-pandemin (OECD, 2021, s. 4). Mind som är en ideell förening som arbetar med psykisk ohälsa (Mind, 2022) menar att de som saknat sysselsättning eller lever i socioekonomisk utsatthet visat på en större ökning av psykisk ohälsa än resterande befolkning (Mind, 2021, s. 2).

Skolverket lyfter fram vikten av att studera konsekvenser ur individ-, grupp-, samhälls- och global nivå utifrån flertalet olika discipliner. De belyser även vikten av att kunna fokusera på en enskild aktör och utgå från dennes perspektiv för att kunna se ett problem från flera olika synvinklar (Skolverket, 2022a, s. 24). Elevhälsans uppdrag går ut på att arbeta hälsofrämjande och förebyggande kring elevernas psykiska välmående. Inom elevhälsan arbetar flera olika kompetenser för att kunna tillgodose elevernas olika behov. Som en del av elevhälsan finns skolkuratoren (Skolverket, 2022). Skolkuratoren arbetar utifrån ett socialt och psykosocialt förhållningssätt och är unik i sin profession inom skolans värld. Detta bidrar till att kuratorn kan förmedla risk- och skyddsfaktorer kring elevernas välmående, utbildning och lärande (Socialstyrelsen, 2016). Genom att undersöka hur kuratorn resonerar kring de möjliga riskerna och hur denne uppfattar konsekvenserna kring den distansundervisning som genomfördes under vårterminen 2021 förväntar vi oss att det kommer finnas mycket relevant information att söka hos denne. Skolkuratoren blir således intressant att intervjua. Då det fortfarande enbart har genomförts en hel termin i skolan sedan tillbakagången är vår förhoppning att med denna studie bidra till ny kunskap inom området samt komplettera redan befintlig kunskap.

Syfte och frågeställningar

Syftet med studien är att undersöka om och vilka eventuella risker som identifierades av skolkuratorer inför införandet av distansundervisning. Även vilka möjliga konsekvenser som distansundervisningen bidragit till ur skolkuratorers perspektiv.

- Vilka risker har skolkuratorer identifierat med distansundervisningen och hur har de arbetat med dessa risker?
- Vilka konsekvenser upplever skolkuratorerna att distansundervisningen under pandemin medfört hos eleverna?

Bakgrund

Nedan följer en beskrivning kring elevhälsans uppdrag samt kuratorns roll i skolan. Därefter kommer det inkluderas en kort beskrivning av barnkonventionen. Även skollagen och anmälningssplikten kommer att redovisas. Slutligen kommer det att definieras centrala begrepp.

Elevhälsans uppdrag

Inom ett elevhälsoteam arbetar en skolsköterska, skolläkare, specialpedagog, skolkurator samt en skolpsykolog. De olika befattningarna har olika arbetsuppgifter att utföra inom elevhälsan (1177 Vårdguiden, 2018). Enligt Skolverket ska alla elever på en skola ha rätt till elevhälsan som innehåller medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser. Elevhälsan har som huvuduppgift att stötta eleverna i deras utveckling mot skolans läroplansmål. Detta sker genom att man arbetar hälsofrämjande och förebyggande. Elevhälsan ska arbeta för att skapa en trygg arbetsmiljö för eleverna för att kunna nå sina kunskapsmål (Skolverket, 2021b). Elevhälsan ska bidra till att det framställs en kris- och katastrofberedskap (Akademikerförbundet SSR, 2015, s. 7).

Skolkuratorns roll

Enligt akademikerförbundet SSR har en skolkurator som mål att bland annat stödja eleverna inom både det sociala samt psykosociala. Denne ska vara uppmärksam på de elever som är alternativt kan vara i behov av ytterligare stöttning. Skolkuratoren ska göra sig medveten om de elever som lider av ett nedsatt psykiskt välbefinnande eller alternativt och lever under dysfunktionella förhållanden. Skolkuratoren ska ha kunskap kring samt samverka med andra myndigheter såsom socialtjänsten för att tillgodose elever som är i behov av andra insatser (Akademikerförbundet SSR, 2015, s. 6-7).

Barnkonventionen

Sedan den första januari 2020 är FN:s barnkonvention (2018:1197) en del av den svenska lagstiftningen. Barnkonventionen innehåller regler för barns rättigheter (Regeringskansliet,

2019). Den ska bland annat bistå barn kring deras rättigheter och vägleda föräldrar gällande beslut om barn (Barnombudsmannen, 2021a).

Skollagen

I skollagen regleras rättigheter och skyldigheter inom skolan som riktar sig mot barn, elever och vårdnadshavare (Skolverket, 2021a) I kapitel 5 § 3 (SFS 2010:800) framgår det att skolmiljön ska vara trygg och skapa studiero för eleverna. I skollagen (SFS 2010:800) avhandlar kapitel 7 skolplikt och rätt till utbildning. I § 17 framgår det att elever ska närvara på den undervisning som erbjuds så länge denne inte har ett giltigt skäl att utebli.

Anmälningssplikt

Alla som arbetar inom skolan är skyldiga att anmäla till socialtjänsten ifall denne misstänker alternativt blir uppmärksamrad om att ett barn far illa enligt kapitel 14 § 1 socialtjänstlagen (Socialstyrelsen, 2014).

Definitioner

Nedanstående begrepp kommer användas genomgående i uppsatsen då de har liknande innebörd. Vi är däremot medvetna om deras differenser. En viss variation kommer uppstå för att undvika upprepningar samt för att de olika källorna använder olika begrepp för att förklara liknande situationer.

Digitalisering

Enligt Nationalencyklopedin är digitalisering ett begrepp som innebär att man omvandlar analog data till digital. Idag har betydelsen en bredare härkomst som förklarar övergången till ett samhälle där vi kommunicerar digitalt. De digitala plattformarna ger möjlighet till möten utan att behöva närvara i samma fysiska miljö (Nationalencyklopedin, 2022). Skolverket lyfter fram i sin rapport att den digitala undervisningen bedrivs med hjälp av digitala tekniker, verktyg och medier. Dessa är en grundförutsättning för att kunna nå eleverna utanför skolans lokaler. De digitala verktyg man kan använda sig av är bland annat datorer, mikrofoner och kameror. Man nämner också att den digitala teknik man använt sig av under digitaliseringen

ofta förekommit i den vanliga undervisningen sedan tidigare. Den har enbart vuxit i omfattning, men är inte ny för eleverna eller lärarna (Skolverket, 2022a, s. 20).

Distansundervisning

Enligt Skolverket är distansundervisning en interaktiv undervisningsform som genomförs via informations- och kommunikationsteknik. Distansundervisningen kan, men behöver inte genomföras i realtid. Idag får man endast genomföra distansundervisning inom skolan om man fått det godkänt av Skolinspektionen (Skolverket, 2022b) Distansundervisningen definieras i skollagen (SFS 2010:800) och beskrivs som en undervisning som skiljer lärare och elever åt (Skolverket, 2022b).

Nedstängning

Enligt Skolverket innebär nedstängning antingen att eleverna inte får tillgång till skolans lokaler utan att utbildningen istället bedrivs helt eller delvis på distans, eller att skolan är helt stängd och att skolundervisningen uteblir. Skolenheten kan även vara delvis stängd vilket innebär att enbart ett mindre antal elever befinner sig i skolans lokaler samtidigt (Skolverket, 2022a).

Kunskapsläget

I kunskapsläget kommer vi inledningsvis redogöra och motivera våra val av litteratur. Därefter kommer vi redovisa vår sökprocess för att avslutningsvis ge en bild av den tidigare forskning som finns på området.

Val av litteratur

Vi har valt att använda oss av forskning som lyfter fram risker med distansundervisning och dess konsekvenser på eleverna. Vi har i huvudsak valt att fokusera på de rapporter som berör vår frågeställning, det vill säga forskning och rapporter gällande risker med digital undervisning samt elevernas psykosociala hälsa under och efter distansundervisningen. Detta för att få en grundförståelse för hur man ser på problemet idag och få en överblick kring hur kunskapsläget ser ut just nu. Det här är ett område där det finns mycket ny kunskap. Vi har valt att använda material från organisationer och deras rapporter har varit väldigt viktiga för inhämtningen av empiri. Vi har även reflekterat över vad tidpunkten för när olika forskning genomförts har för betydelse. Vi vill mena att man vid beslutet av att införa distansundervisning hade en viss förväntning och kunskap gällande risker och möjliga konsekvenser. I forskningsrapporter som publicerats vid ett senare tillfälle kan resultatet från tidigare studier skilja sig åt då det möjligtvis synliggjorts och diskuterats andra typer av risker samt faktiskt uppkomma konsekvenser av den digitala undervisningen. Vi tänker att eftersom distansundervisningen är ett relativt nytt område som börjat forskas om kan resultaten skilja sig drastiskt vilket vi måste ta hänsyn till och vara medvetna om i genomförandet av studien. Vi behöver även vara medvetna gällande att de forskningsresultat vi kommer fram till kan förändras då pandemin har varit pågående under arbetet med studien och kommer fortsätta vara aktuell i många år framåt.

Sökprocess

Den litteratur som använts under kunskapsläget är hittad på databasen LUBsearch, på olika myndigheters hemsidor och på Google genom målinriktade sökord. De sökord vi har använt oss av var: “consequences school covid-19”, “school covid-19”, ”konsekvenser av distansundervisning”, “risker digitalisering”, “risker vid nedstängning”, “konsekvenser av digitalisering”, “konsekvenser vid nedstängning skolan” och “school counselors covid-19”.

Vi har även hittat relevant litteratur i artiklars referenslistor. Flertalet av de källor vi valt att använda oss av är Peer Reviewed och Academic Journals för att nå forskning med så hög grad av tillförlitlighet som möjligt. Detta innebär att ämnesexperter inom de olika områdena har granskat källornas innehåll.

Globala risker och konsekvenser

Möjliga risker

UNESCO belyser flera risker med att stänga ner skolor och därmed införa distansundervisning. En övergång till distansundervisning kräver att barnens vårdnadshavare stöttar dem desto mer vilket kan bli komplicerat vid avsaknad av kompetens samt om de har begränsade resurser. UNESCO menar att distansundervisning skapar stora utmaningar på individnivå. De menar dessutom att distansundervisningen kan leda till att fler barn väljer att inte fullfölja sin skolgång när undervisningen går tillbaka till det normala, klassrumsundervisning. UNESCO belyser att nedstängning av skolor medför en ökad risk för barnäktenskap, flickor som kommer att utsättas för sexuella övergrepp samt en ökad risk för barnarbete (UNESCO, 2021). Enligt internationella rapporter framkommer det att det funnits en större risk för att barn kan utsättas för våld i hemmet med anledning av den rådande pandemin (Lawson, Piel & Simon, 2020, s. 1-2). Likt Bris (Bris, 2020, s. 15) menar UNESCO att skolan uppfyller den grad av social interaktion som barn är i behov av som bidrar till deras utveckling vad gäller lärande (UNESCO, 2021).

Donohue och Miller lyfter fram i sin artikel risker med att digitalisera undervisningen och stänga ner skolorna i USA. Genom att stänga skolorna kan man se potentiella långsiktiga konsekvenser kring barns hälsa och välbefinnande som kommer följa med dem upp i vuxen ålder. Donohue och Miller menar även att skolan står för flera väsentliga och viktiga delar av ett barns vardag. I skolan finns det mat, tillgång till sjukvård, fysiska aktiviteter, sociala interaktioner och stöd för de barn som behöver extra hjälp i skolan. Utan tillgång till dessa riskerar barnens välbefinnande att bli lägre och kan påverka dem i många år framåt (Donohue & Miller, 2020, s. 846).

Qvortrup redogör i sin artikel om hur man i Danmark uttryckt en stark oro inför att Covid-19 ska ha en stor negativ inverkan på elevers välbefinnande, utveckling och sociala samspel. Många har delat med sig av en ängslan kring att befinna sig i social isolering, bli utsatt för en

ökad skärmtid och oregelbundna scheman som försvårar vardagen för eleverna. Att man under flera månader inte hade vetskap om undervisningen skulle fortsätta via distansundervisning eller återgå till lokalundervisning var något som gjorde att eleverna fick svårigheter i skolan. Från en tidigare studie genomförd i USA förklarar Qvortrup hur 66 procent av alla studenter uttryckte en oro kring sin läroprocess och psykiska välmående (Qvortrup, 2021, s. 250).

Uppmärksammade konsekvenser

Qvortrup förklarar hur undersökningen visade att eleverna under den pågående pandemin identifierade sig i ett sämre välmående där huvudfaktorn var den sociala distanseringen. Avsaknaden av tillgång till vänner, familj och skola gjorde att eleverna kände sig ensamma och isolerade (Qvortrup, 2021, s. 261). Det lyfts däremot fram att majoriteten av eleverna ändå visade på ett högre välmående än förväntat, men man är medveten om att det finns barn som inte vågar berätta om hur de har det hemma (Qvortrup, 2021, s. 265). Med tiden såg man hur elevernas välmående gick uppåt efter en ganska stor nedgång vid den första stängningen av skolan. Detta kan bero på att man med tiden acklimatiserade sig vid hemmalivet. Samtidigt menar Qvortrup att sociala relationer är väsentliga för elever i skolan och att vi med tiden kommer se fler konsekvenser av den digitala undervisningen (Qvortrup, 2021, s. 266).

Man kan se redan från tidigare nedstängningar runt om i världen innan Covid-19-pandemin att stängningen av skolor kan påverka elevers välmående och förmåga att tillgodose sig sin utbildning. Dessa har aldrig varit i närheten av så långa som den nedstängning som genomförts under Covid-19-pandemin (Qvortrup, 2021, s. 250). Smith förklarar även han hur Covid-19 är unik i sitt slag när det kommer till hur många och hur långa nedstängningar det genomförts av skolor runt om i världen. Smith lyfter fram ett exempel på den enda hittills likvärdiga nedstängningen av skolor i antal dagar, ebola-pandemin i framförallt de västra delarna av Afrika. Några länder stängde ner sina skolor i sju till nio månader och minst fem miljoner barn påverkades av detta (Smith, 2021, s. 58). Qvortrup förklarar att den inverkan som nedstängningen hade på eleverna visade sig vara att många aldrig kom tillbaka till skolan och fick stora problem med att utvecklas kunskapsmässigt (Qvortrup, 2021, s. 261). Skolverket lyfter fram i sin rapport att det främst är flickor världen över som drabbats väldigt hårt av nedstängningen. Man menar att detta främst beror på de redan existerande sociala normerna (Skolverket, 2022a, s. 31). Skolverket redogör även för hur viktig skolan är för

elever runt om i världen. För många barn är skolan den enda trygga punkten och utan den har barnen inte enbart utsatts för våld och utnyttjande utan även för barnarbete.

Nationella risker med införandet av distansundervisning

Risikanalyser och åtgärder

Skolinspektionens granskning visar att rektorerna på många skolor genomförde en form av riskbedömning inför att eventuellt övergå till distansundervisning alternativt om många lärare skulle vara frånvarande. Det framkommer även att flertalet skolor valde att tillsätta olika grupper som tillsammans kontinuerligt bedömde situationen och om det i sin tur behövdes att något i verksamheten skulle förändras (Skolinspektionen, 2020, s. 7). Ett flertal rektorer har enligt Skolinspektionen förberett sig på en hög frånvaro bland lärare genom att framställa en tydlig plan där det framgår vilken lärare som ska ersätta den lärare som är frånvarande. Rektorerna beskriver även att de vid olika tillfällen behövt att två klasser undervisas vid samma tillfälle alternativt att det skett schemaändringar (Skolinspektionen, 2020, s. 9). Det finns även de rektorer som valt att tillsätta fler i personalstyrkan samt skapat sig en bättre överblick på möjliga lärarvikarier att kunna tillsätta vid behov. Granskningen gjord av Skolinspektionen visar på att rektorerna valt att prioritera de lägre årskurserna vad gäller tillsättning av lärare vid frånvaro samt prioriterat de elever som är i behov av extra stöttning för att lyckas uppfylla kunskapskraven (Skolinspektionen, 2020, s. 10). Det utformades specifik information riktad till vårdnadshavare med förhoppningen att på bästa sätt kunna stötta sina barn ifall deras studier övergår till att bedrivas på distans (Skolinspektionen, 2020, s. 11). Flertalet rektorer menar att elevhälsan har varit delaktiga i att framställa en genomförandeplan för hur en eventuell nedstängning ska hanteras (Skolinspektionen, 2020, s. 16).

I barnombudsmannens rapport framkommer det att inför att eventuellt övergå till distansundervisning gjordes det en analys. Denne visade på att nackdelarna med en nedstängning av skolor vägde tyngre än fördelarna (Barnombudsmannen, 2021, s. 16-17). Barnombudsmannen lyfter fram i sin årsrapport att en risk med distansstudier är att eleverna inte har möjlighet att i samma utsträckning få stöttning från lärare med skoluppgifterna. Det kan finnas de elever med föräldrar som inte innehar kunskaper i det svenska språket alternativt inte kan hjälpa sina barn med diverse uppgifter då de saknar tid. Distansundervisning leder till att eleverna inte har samma möjligheter att få hjälp av varandra

samt begränsas i möjligheten att få ta del av varandras perspektiv. Barnombudsmannen belyser att nedstängningen av skolor kan bidra till en minskad motivation hos eleverna. I årsrapporten belyses problematiken kring att eleverna får ett begränsat socialt nätverk där konsekvensen blir att allt fler upplever en känsla av ensamhet (Barnombudsmannen, 2021, s. 18).

Upprätthålla samma standard

I årsrapporten poängterar barnombudsmannen vikten av att tillgodose att alla barn får en utbildning som upprätthåller samma standard (Barnombudsmannen, 2021, s. 42). Barnombudsmannen menar att man inför alla beslut som berör barn måste ta hänsyn till deras bästa. Denne belyser vikten av att utvärdera resultatet av införandet av beslutet. Har barnen drabbats av konsekvenser är det angeläget att åtgärda dessa och diskutera hur man i framtiden kan tillgodose barnens bästa (Barnombudsmannen, 2021, s. 47).

Skolan har en skyldighet att se till att utbildningen fungerar oavsett vilken situation samhället befinner sig i (Barnombudsmannen, 2021, s. 34).

Likt barnombudsmannen (Barnombudsmannen, 2021, s. 17) menar Skolinspektionen att de yngre barnen kommer att drabbas hårdast vid distansundervisning. Detta med anledning av att de är i ett större behov en fysiskt närvarande lärare och den sociala interaktionen med andra människor som bland annat bistås av skolan. I Skolinspektionens granskning framkommer det att de elever som inte behärskar det svenska språket samt de i behov av extra stödinsatser för att kunna genomföra skolgången med godkända betyg blir hårt drabbade vid en nedstängning av skolan (Skolinspektionen, 2020, s. 12).

Nationella konsekvenser av distansundervisning

Psykisk ohälsa och familjesituationer

Enligt Skolverkets rapport måste man skilja på kortsiktiga och långsiktiga konsekvenser. Då det inte hunnit gå en längre tid sedan eleverna kommit tillbaka till skolan redogör man i rapporten för en medvetenhet kring att det kommer fortsätta uppstå konsekvenser av nedstängningen (Skolverket, 2022a, s. 24). I Bris årsrapport 2020 framkommer det att pandemin bidragit till att barns utsatthet runt om i världen har försämrats. Bris har

dokumenterat att antalet barn som valt att kontakta dem har ökat. Till stor del handlar samtalen om barn som lever i dysfunktionella familjer samt lider av ångest. Bris belyser att de barn som drabbats allra hårdast av pandemin är de som sedan tidigare redan levt under svåra förhållanden (Bris, 2020, s. 2). Bris menar att barn valt att söka stöd hos dem då barnen alternativt en närstående utsatts för fysiskt samt psykiskt våld i hemmet (Bris, 2020, s. 3). Skolverket lyfter fram att distansundervisningen ligger som grund för en ökad stress, oro, social isolering och fler konflikter i hemmet för eleverna. Man redovisar föräldrarnas upplevelser kring ökade konflikter med barnen hemma, med sina respektive partners och en ökad oro för alkoholkonsumtion i hemmet. Det finns ett ökat antal rapporter kring våld i hemmet och anmälningar kring övergrepp på främst yngre barn och flickor (Skolverket, 2022a, s. 33). Bris lyfter fram att antalet orosanmälningar som inkommit till socialtjänsten ökat med fem procent jämfört med tidigare (Bris, 2020, s. 3). Bris rapport visar på att den psykiska ohälsan ökat bland barn med anledning av införandet av den digitala undervisningen. Ett större antal barn upplever en ökad känsla av stress över skoluppgifter, bristande kontroll samt isolering (Bris, 2020, s. 4).

Det har visat sig att det är av stor vikt för barns psykiska mående att få möjlighet att samtala med personal som arbetar på skolan. I rapporten framkommer det att i många fall har bra resultat i skolan och ett gott psykiskt mående ett samband (Bris, 2020, s. 16). Däremot har det visat sig att vissa elever som sedan tidigare lidit av prestationsångest har upplevt detta som ännu svårare med anledning av distansundervisningen (Bris, 2020, s. 17). Skolverket lyfter fram konsekvenserna av distansundervisningen och redogör för hur elevernas skolresultat försämrades (Skolverket, 2022a, s. 25). Elever som tidigare inte behövde stöd i skolan har under distansundervisningen visat ett behov av extra insatser för att kunna delta i den ordinarie undervisningen. Detta uppkom som ett resultat av att distansundervisningen var betydligt svårare att individanpassa än den vanliga undervisningsformen (Skolverket, 2022a, s. 26). De barn som har haft en psykiatrisk diagnos är de som i störst omfattning inte har kunnat tillgodogöra sig distansundervisningen (Skolverket, 2022a, s. 27). Skolverket lyfter fram kunskapstappet som en konsekvens med betydelse både på individ, samhälls och global nivå. Det ökade avståndet mellan olika individer och deras kunskapsnivå bidrar till problem kring likvärdighet och ojämlikhet i flera utbildningssystem (Skolverket, 2022a, s. 29).

Med anledning av införandet av distansundervisning krävdes det av eleverna att skapa nya rutiner. De inkommande samtalen till Bris har handlat om att många barn känt att

förväntningarna på dem ökade i samband med att skolarbetet övergick till distans. De upplevde att de inte hade den tid som krävdes för att hinna genomföra de olika skoluppgifterna. Barnen uttryckte en känsla av oförståelse för den förändrade skolsituationen bland deras omgivning. Många hade svårt att själva planera samt genomföra sina studier (Bris, 2020, s. 17). I rapporten framkommer det att många barn upplevde bristande studiero när de tvingades studera på distans då de i vissa fall delade rum med andra familjemedlemmar (Bris, 2020, s. 27). Regeringskansliet menar på att brister i, samt avsaknad av undervisning kan leda till långvariga konsekvenser för eleverna (Regeringskansliet, 2022a).

Skolplikt kontra smittorisk

Rektorerna som deltagit i Skolinspektionens granskning har skilda upplevelser gällande Covid-19 pandemins påverkan på elevernas skolresultat. Vissa rektorer menar på att de sett ökade prestationer medan andra har upplevt att vissa elever presterat sämre än tidigare (Skolinspektionen, 2020, s. 14). Ett flertal rektorer menar att de speciellt under vårterminen upplevt att elever hållits hemma från skolan av sina föräldrar. Detta med anledning av att de känt sig oroliga för att bli smittade av Covid-19 (Skolinspektionen, 2020, s. 26).

Många barn som isolerades av sina föräldrar redan tidigare är ännu mer ensamma just nu. För föräldrar som har ett intresse av att hålla sina barn hemma, till exempel för att kunna kontrollera barnets sociala umgänge, har restriktionerna inneburit nya möjligheter. Hos Bris har samtalen om hedersrelaterat våld och förtryck under 2020 ökat jämfört med 2019 (Bris, 2020, s. 26).

Rektorerna samt viss övrig personal på skolan valde då att informera vårdnadshavarna om att skolplikt är lagstadgat i Sverige och vad denna lag innebär. De uppmärksammade vårdnadshavarna om vilka åtgärder skolan infört för att minska spridningen av smittan. Vissa rektorer har valt att besöka familjerna i deras hem i de fall de inte kunnat samtala via telefon. I vissa fall kontaktades socialtjänsten alternativt begärde rektorerna ut läkarintyg från familjerna, som visade på att de tillhörde en riskgrupp (Skolinspektionen, 2020, s. 26). Skolverket redovisar ett ökat antal elever som hoppat av skolan till följd av pandemin. Dessa har stora svårigheter att återgå till den normala undervisningen och gäller framförallt elever med ökade stödbehov (Skolverket, 2022a, s. 54).

Teoretiska utgångspunkter

I detta kapitel kommer vi presentera de teoretiska perspektiv och begrepp som vi har använt oss av för att tolka och förstå vår insamlade empiri. Då vi har undersökt om skolorna genomförde en riskbedömning inför distanseringen och vilka konsekvenser skolkuratorn uppmärksammade vid återgången till undervisning i lokal har vi valt Antonovskys salutogenetiska modell som innefattar begreppet KASAM. Begreppet betyder *känsla av sammanhang* och blir applicerbar på vår empiri då den kan användas som ett verktyg för att beskriva konsekvenserna av distansundervisningen och hur den drabbade elever på olika vis.

Val av teori

Det fenomenologiska perspektivet menar att all fakta som finns är baserade på vår egen tolkning av verkligheten (Justesen och Mik-Meyer, 2011, s. 17). För att kunna analysera skolkuratorernas upplevelser har ett fenomenologiskt perspektiv kunnat användas. Detta innebär att man i analysen tolkar uppfattningen av ett fenomen (Justesen och Mik-Meyer, 2011, s. 18). Det är subjektet och den subjektiva erfarenheten som är det väsentliga inom fenomenologin. Genom att ha ett fenomenologiskt perspektiv kan man förstå sociala fenomen utifrån aktörernas egna perspektiv och beskriva den erfarenhet som intervjupersonerna upplever. Det är viktigt att kunna förstå att man inom perspektivet inte ser till varje enskild individs upplevelse, utan att den livsvärld som finns är en kollektiv upplevelse (Justesen och Mik-Meyer, 2011, s. 18). Däremot är det viktigt att kunna lyfta fram olika subjektiva erfarenheter kring samma fenomen (Justesen och Mik-Meyer, 2011, s. 20).

Anledningen att Antonovskys teori valdes landade slutligen i att man genom att analysera elevernas bearbetning av sina upplevelser utifrån KASAM kan finna kopplingar mellan deras vardag och mående. Genom att avvika från sitt vanliga sammanhang kommer det uppstå olika situationer som eleverna kommer behöva anpassa sig efter. Här kommer man kunna se hur väl eleverna kan förhålla sig till förändringar utifrån KASAM. För att kunna förstå dessa konsekvenser av distansundervisningen som skolkuratorerna uppmärksammat har vi valt att utgå från KASAMs tre huvudbegrepp: *begriplighet*, *hanterbarhet* och *meningsfullhet*. Genom att använda sig av KASAM kan man se hur människor som går igenom olika konflikter, kriser eller andra svårigheter under sin livstid anpassar sig för att kunna lösa dessa (Antonovsky, 2005, s. 127). När man analyserar elevernas känsla av sammanhang kan man skapa sig en

överblick kring varför en del klarar av att hantera distansundervisningen på ett enklare och bättre sätt än andra (Antonovsky, 2005, s. 130).

KASAM

Utvecklingen av KASAM

Den salutogena modellen växte fram genom att Antonovsky intresserade sig i att undersöka den psykiska hälsan hos kvinnor som överlevt förintelsen. Till Antonovskys stora förvåning visade det sig att 29 procent att de kvinnor som överlevt hade en god psykisk hälsa trots deras hemska upplevelser (Antonovsky, 2005, s. 15). Inom den salutogena modellen växte begreppen patologiskt, samt salutogent synsätt fram. Det patologiska synsättet handlar om att man finner intresse i att undersöka det sjuka hos individer, varför dem blir sjuka. Det salutogena synsättet, som Antonovsky valde att fokusera på, handlar om att man vill undersöka det friska hos individer. Vad är det som gör att individer, trots hemska upplevelser, ändå förblir positiva? Antonovsky menar att upplevelserna leder till olika konsekvenser beroendes på hur väl individen är kapabel till att hantera motgångarna. Det finns flera olika faktorer som kan påverka hur en individ hanterar motstånd i livet såsom *ekonomi, jagstyrka, kulturell stabilitet* och *socialt stöd*. I samband med detta utvecklade Antonovsky begreppet KASAM som står för *känsla av sammanhang* (Antonovsky, 2005, s. 16-17). Antonovsky poängterar bland annat att han varken ser en människa som sjuk alternativt frisk utan fokuserar istället på hälsa kontra ohälsa. Han menar även att man inte enbart ska fokusera på en individs eventuella sjukdomsdiagnoser utan intressera sig för hela dennes livshistoria. Man ska, istället för att ställa sig frågan om vad det är som orsakar en viss sjukdom, intressera sig i vad det finns för faktorer som bidrar till att en individ behåller en god psykisk hälsa trots motgångar. Antonovsky belyser att händelser som kan påverka en person negativt inte alltid behöver ses som just negativt. Utan det handlar istället om hur individen lyckas hantera dessa (Antonovsky, 2005, s. 38-39).

Känsla av sammanhang

Antonovsky menar att KASAM undersöker hur människor ser på sina egna liv och har sitt utgångsläge i denna uppfattning. Genom att undersöka detta har man identifierat tre centrala begrepp *begriplighet, hanterbarhet* och *meningsfullhet*. Genom att ha höga värden kring dessa tre komponenter anses en individ ha en hög KASAM. Har individen istället låga värden kring

dessa tre begrepp anses denne ha en låg KASAM. De tre begreppen samverkar, men är inte beroende av varandra (Antonovsky, 2005, s. 43).

Begriplighet

Begriplighet beskrivs som förmågan att stabilt bedöma verkligheten. Antonovsky förklarar begriplighet som att det grundar sig i hur man som individ upplever inre och yttre stimuli som hanterbar. Om man kan hantera, sortera och förstå information istället för att se den som oordnad eller oförklarlig anses man ha en hög känsla av begriplighet. Genom att vara en människa med hög begriplighet så är man bättre rustad för att möta det som kommer ske i framtiden, alternativt kunna tänka sig till att det kommer ordna sig och lösas utan att utveckla en större oro. Det kan hända en individ med hög begriplighet hemska, oönskade saker, men denne har en större förmåga att förstå och tolka det (Antonovsky, 2005, s. 44).

Hanterbarhet

Hanterbarhet beskrivs av Antonovsky som de resurser man upplever att man har till förfogande för att kunna hantera de situationer man möter genom livet. Det handlar om att kunna räkna med och förlita sig på olika resurser såsom familj och vänner, som man har runt om sig för att skapa en hög hanterbarhet. Med en hög hanterbarhet kommer individen inte känna sig som ett offer för de situationer som denne utsätts för, utan inse att olyckliga saker kommer ske och är en naturlig del av livet. Hanterbarhet beskrivs som den förmåga man har för att kunna hantera händelser som sker (Antonovsky, 2005, s. 45).

Meningsfullhet

Meningsfullhet beskriver Antonovsky som känslan av att vara delaktig i de processer som påverkar ens liv. Den individ som har en hög KASAM är engagerad i sin egen vardag och kan lyfta fram positiva händelser samt områden som gjorde denne känslomässigt engagerad. Meningsfullhet definierades i vilken syn man har på livet och om man ser positivt eller negativt på sina upplevelser. Har individen istället en låg meningsfullhet är det ofta svårt att identifiera något som har en verklig betydelse för denne (Antonovsky, 2005, s. 45-46).

Sammanfattning

Genom att använda KASAM kan man analysera och utvärdera hur distansundervisningen påverkat eleverna genom skolkuratorernas perspektiv utifrån dennes uppfattning kring elevernas förmåga att bemöta förändringar och problem i vardagen. Har de en hög KASAM så antas det att de inte kommer påverkas i samma utsträckning som de elever som har en låg KASAM. Genom att utgå från de tre begreppen: begriplighet, hanterbarhet och meningsfullhet kan man analysera om, hur och vilka faktorer som varit avgörande vid distansundervisning.

Metod och metodologiska överväganden

I denna del kommer vi redogöra för vår förförståelse kring ämnet för att göra vår studie så transparent som möjligt. Vi kommer redovisa den forskningsmetod vi valt, genomförande och insamling av vårt empiriska material samt urval. Vi kommer resonera kring metodens tillförlitlighet, databearbetning och de etiska överväganden som gjorts.

Förförståelse

För att kunna visa på transparens i vårt arbete bör vi inledningsvis redovisa våra förkunskaper kring det aktuella ämnet. Vår förförståelse grundar sig i erfarenheter från vår VFU-placering där vi genomförde vår praktik med kuratorer. Vi har en egen upplevelse kring distansstudier då vi genomfört majoriteten av vår utbildning på distans. Även från nära anhöriga som arbetar inom skolan har vi blivit medvetna om att distansstudier har påverkat många elever negativt, av olika anledningar. Detta har väckt vårt intresse om ämnet och därav har vi valt att i denna undersökning studera ämnet vidare för att få fördjupade kunskaper kring distansundervisningens påverkan. Vi är medvetna om att vi bär med oss egna värderingar och uppfattningar vilket kan komma att påverka studies resultat. Vi kommer genomgående i arbetet ha egna analyser och tolkningar som kommer präglade den studie vi genomför.

Arbetsfördelning

Genomgående under uppsatsen har arbetsfördelningen varit jämt fördelad. Båda har varit delaktiga i att arbeta med och färdigställa uppsatsens olika delar. Vi båda deltog under samtliga intervjuer. Däremot turades vi om att ha huvudansvaret. Matilda transkriberade de intervjuer som Karolina haft huvudansvaret över och vice versa. Avslutningsvis valde vi att separat läsa uppsatsens olika delar för att senare gå igenom möjliga korrigeringar.

Kvalitativ metod

Den som ska genomföra en studie kring individers uppfattning, tolkning och synsätt på den sociala verkligheten de lever i har stor nytta av att genomföra en kvalitativ studie (Bryman, 2018, s. 454). För att samla in material till studien har vi valt att använda oss av en kvalitativ metod. Vi anser att den kvalitativa metoden är bäst lämpad för att kunna undersöka vilka

risker skolkuratoren identifierat och hur man arbetat med dessa risker. Även hur skolkuratoren upplever distansundervisningen och vilka konsekvenser av denne som skolkuratoren har uppmärksammat. Detta då man genom metoden kan få lärdom och kunskap kring det aktuella ämnet (Bryman, 2018, s.60). Inom den kvalitativa forskningen finns det en grundförståelse för att verkligheten är under ständig förändring och är beroende av vår subjektiva tolkning av den (Bryman, 2018, s. 61). Detta kan vi utforska i den kvalitativa forskningsmetoden. Lind förklarar hur man för att kunna hitta en subjektiv sanning inom ett specifikt ämne behöver använda sig av den kvalitativa metoden (2014, s. 149). Inom den kvalitativa forskningen är intervjuer det vanligaste att genomföra för insamling av empiri (Bryman, 2018, s. 561).

Insamling av empiri

Vi har valt att genomföra individuella semistrukturerade intervjuer då dessa utgår från färdiga teman som vi konstruerat i vår intervjuguide (Bilaga 2). I intervjuguiden har vi specificerat några öppna frågor som kan följas upp av kompletterande följdfrågor. Detta gör det möjligt för mottagaren att kunna svara utförligt (Bryman, 2018, s. 568). Vi har medvetet ställt frågorna så att de är lämpliga för vår frågeställning och vårt syfte för att kunna transkribera materialet på ett smidigt sätt, men även för att kunna identifiera möjliga koder och teman. Genom att intervjufrågorna är så kallade öppna frågor har det möjliggjort för oss att kunna tillkomma med följdfrågor under intervjun med respondenten. Detta kan ge oss en större förståelse samt uppfattning av hur respondenten menar. Vi har möjlighet att anpassa frågorna efter vilken respondent vi intervjuar, både hur vi väljer att formulera oss men även i vilken ordningsföljd vi anser att frågorna passar bäst (Bryman, 2018, s. 569). Det går även att ändra sin forskningsfråga för att möta det intervjupersonen delat med sig av (Eriksson-Zetterquist & Ahrne, 2015, s. 37-38).

Enligt Ahrne och Svensson måste vi som forskare ha förmågan att kunna analysera respondenten under intervjun, både hur denna uttrycker sig kroppsligt samt i sitt språk. Detta för att i sin tur kunna dra en slutsats kring respondentens åsikter (2015, s. 21). Vi vill kunna avläsa respondenternas kroppsliga kommunikation samt hur de uttrycker sig i tal. Hade vi istället valt att genomföra intervjun via telefon där vi enbart hört respondenternas ord samt tonläge hade vi gått miste om att kunna reflektera kring deras kroppsliga uttryck. Med detta i åtanke har vi genomfört våra intervjuer på plats i fysiska möten med våra intervjupersoner. Nackdelen med den kvalitativa metoden kan vara att intervjuaren kan skapa en persona om

vad den tycker i de olika frågorna. Det går inte att garantera fullt sanningsenliga svar. Att inte kunna garantera en full ärlighet är dock övergripande bland alla metodologiska tillvägagångssätt som innefattar mänskliga svar (Eriksson-Zetterquist & Ahrne, 2015, s. 53).

Urval

Vi har intervjuat sex skolkuratorer som alla arbetar inom grundskolan. Då vi är studenter och har en begränsad tid på oss att genomföra vår studie har vi valt att endast intervjuar ett mindre antal skolkuratorer. Kvale och Brinkmann (2014, s. 157) förklarar att det kan vara en nackdel att ha allt för många respondenter. Det blir snabbt ett tidskrävande arbete som kräver stora resurser kring att transkribera och tolka materialet. Samtidigt menar Kvale och Brinkmann att man inte alltid behöver kunna generalisera sitt resultat, utan ibland vill man fokusera på att göra en djupare analys. Vår studie skulle kunna genomföras genom att intervjuar eleverna direkt, men det är inte etiskt försvarbart i sammanhanget. Eldèn menar att man bland annat bör välja respondenter efter sammanhanget. Hon förklarar hur det i många fall inte är lämpligt att intervjuar ett barn trots att det är barnen som är förstahandskällor. I sådana fall bör man visa hänsyn till det etiska och istället välja en andrahandskälla som kan besvara frågeställningarna (2020, s. 79). Vi har i vår studie valt att intervjuar skolkuratorerna istället för eleverna då vi upplever att frågeställningen gällande konsekvenser av digitalisering kan vara av en känsligare karaktär. Då vi anser att skolkuratorerna är en av de som förhoppningsvis har bäst insikt i elevernas mående väljer vi att intervjuar dessa.

Vi har valt att använda oss av en kontakt som en av oss har till en skolkurator för att kunna boka in en intervju. Resterande respondenter har vi sökt genom att ha mailat till skolkuratorerna som vi hittat på kommunernas hemsidor. Vi har i dessa mail skickat vårt informationsbrev (Bilaga 1). Vi har mailat 47 skolkuratorer i Skåne och fått svar från 6. Vi har valt att använda oss av ett målinriktat urval vilket innebär att det är vi som väljer ut vilka personer vi vill kontakta för vår intervju (Bryman, 2018, s. 498). Anledningen att vi valde att hålla oss inom Skåne var för att begränsa urvalsområdet så att vi kunde ta oss dit utan allt för långa resdagar. Vi ville även utgå från en och samma region som har haft liknande genomgående restriktioner och rekommendationer inför och under genomförandet av distansundervisningen.

Metodens tillförlitlighet

Inom den kvalitativa metoden använder man inte sig av begreppen validitet och reliabilitet som man använder sig utav inom den kvantitativa metoden. Istället väljer vi att reflektera utifrån begreppen *trovärdighet*, *överförbarhet*, *pålitlighet* och *en möjlighet att styrka och konfirmera* som tillhör Guba och Lincolns kriterier gällande tillförlitlighet (Bryman, 2018, s. 467).

Bryman beskriver *trovärdighet* att man under sin forskning tagit hänsyn till de bestämda regler som finns samt att man har redovisat resultatet till de respondenter som man intervjuat (Bryman, 2018, s. 467). För att säkerställa vår studies *trovärdighet* har vi återkopplat det transkriberade materialet till respondenterna för att säkerhetsställa att vi uppfattat dem korrekt. Detta ger respondenterna en möjlighet att validera resultatet och konfirmera att vi uppfattat dem på rätt sätt (Bryman, 2018, s. 467). Enligt Bryman bedöms *överförbarhet* genom att reflektera kring ifall studiens resultat kan överföras till annan kontext. Till exempel genom studiens urval eller om man använt färre intervjuer (Bryman, 2018, s. 468). Vi har redogjort i metoddelen hur vi har gått tillväga och har gjort en tydlig framställning av vårt insamlade material. Genom att genomföra detta får vi en uppfattning kring om resultatet är överförbart till andra kontexter. *Pålitlighet* är den kvalitativa studiens motsvarighet till reliabiliteten i en kvantitativ studie. Detta innebär att man redogör för den fullständiga forskningsprocessen som genomförts. Såsom beslut gällande forskningsfrågor, analys samt urval (Bryman, 2018, s. 468). Man behöver som forskare vara medveten om att det inom forskning inte är möjligt att vara fullständigt objektiv, detta för att kunna *styrka* samt *konfirmera* sin studie. I en undersökning behöver man därför uttrycka att man inte låtit sina egna värderingar påverka studiens resultat (Bryman, 2018, s.470). Vi försöker möta våra egna värderingar genom att vara medvetna om dem och genom att vara transparenta i vår analys och på bästa möjliga sätt utifrån vår empiri redovisa den så objektivt som möjligt.

Bearbetning och analys

Inom den kvalitativa forskningen fokuserar man på vad det är som sägs och hur man säger det för att kunna upptäcka teman. Bryman förklarar hur man inom den kvalitativa forskningen brukar spela in intervjuer för att kunna analysera vad det är som faktiskt sägs och hur (2018, s. 577). För att kunna transkribera de intervjuer vi har genomfört till vår undersökning har vi

valt att spela in dem. Detta för att kunna underlätta arbetet med att identifiera koder och teman. För att skapa sig en bekantskap med den insamlade data så transkriberar man sitt material. Detta leder till att man får en grundförståelse för sitt material och får en överblick (Bryman, 2018, s. 578). Vi transkriberade vårt material i samband med intervjuernas genomförande. Detta underlättade vårt arbete då transkriberingen var tidskrävande. Vårt arbete genomfördes kontinuerligt vilket är en fördel enligt Bryman som förklarar att man på så vis lär känna sitt material (Bryman, 2018, s. 578). Bryman förklarar att ett av de vanligaste sätten att analysera kvalitativ data på är genom att göra en tematisk analys (Bryman, 2018, s. 702-703). När vi hade läst och satt oss in i vårt transkriberade material framkom det koder som vi valde att färgkoda. Dessa valde vi att kalla *riskbedömning*, *möjliga risker* och *konsekvenser* då de passade in på våra teman vi använde oss av i vår intervjuguide (Bilaga 2). Efter att vi gått igenom texten fler gånger mynnade de ursprungliga koderna ut i teman. Dessa valde vi att rubriksätta som: *riskbedömning*, *konsekvenser* och *förberedelser inför återinförande av distansundervisning*. Dessa två mynnade ut i flertalet underrubriker som har rubriksatts som *ej genomförd riskbedömning*, *genomförd riskbedömning*, *möjliga risker*, *upprätthålla sekretess*, *tidigt uppkomna konsekvenser*, *konsekvenser här och nu*, *åtgärder* samt *framtida konsekvenser* som blev våra slutgiltiga teman i uppsatsen.

Etiska överväganden

Etikprövningslagen är den lag som berör området forskningsetik. Dennes syfte är att enbart den forskning som är genomförd med respekt samt där forskaren tagit hänsyn till människovärdet blir godkänd (Eldèn, 2020, s. 34). Det finns inte i Sverige som krav att studier genomförda av studenter behöver etikprövas, det så kallade studentundantaget (Eldèn, 2020, s. 37). Däremot måste studenterna som genomför studierna ändå ta hänsyn till de forskningsetiska principerna (Eldèn, 2020, s. 57). Inom de forskningsetiska principerna ingår *Informationskravet*, *samtyckeskravet*, *konfidentialitetskravet* och *nyttjandekravet* (Eldèn, 2020, s. 29).

Vi har förhållit oss till *informationskravet* (Eldèn, 2020, s. 30) genom att redan i informationsbrevet (Bilaga 1) som mejlades ut till respondenterna uppmärksamma dem om vad deras deltagande kommer till att innebära samt att det är frivilligt. Vi har upplyst dem om syftet med studien och teman som kan anses vara relevanta. Vi delgav relevanta personliga uppgifter om institutet där vi studerar, oss själva samt vår handledare. De uppmärksammandes

om att de får under hela studien välja att avstå från att delta utan att det kommer leda till några konsekvenser vilket kommer framgå både i den inledande kontakten samt i början av intervjun. *Samtyckeskravet* (Eldèn, 2020, s. 30) tog vi hänsyn till på så sätt att vi inför intervjun spelade in ett klipp där respondenterna uttryckte sitt samtycke kring att delta samt där dessa godkände att vi spelade in intervjun. Vi delgav respondenterna att det är frivilligt att avstå de frågor som de inte vill besvara. Respondenterna uppmärksammades gällande att det under hela studiens process är accepterat att avbryta sitt deltagande utan några påföljder. Den tredje forskningsetiska principen är *konfidentialitetskravet* (Eldèn, 2020, s. 30-31). Denna princip har vi beaktat genom att göra all information som kan härleda till en specifik respondent anonym såsom personliga uppgifter, vilken kommun respondenten arbetar i samt på vilken skola. Vi har valt att döpa respondenterna till en specifik siffra samt skyddat den insamlade empirin oåtkomligt för obehöriga. Vi har tagit hänsyn till *nyttjandekravet* (Eldèn, 2020, s. 31) genom att vi inte kommer använda den insamlade empirin vid andra tillfällen utan respondenternas godkännande. Vi kommer slutligen radera sparade filer samt dokument när uppsatsen blivit godkänd.

Resultat och analys

I detta kapitel kommer vi redovisa vårt resultat och vår analys av intervjumaterialet. Detta kommer till att delas upp i olika rubriker och underrubriker utifrån de teman som framkommit i vårt transkriberade material. Det insamlade intervjumaterialet kommer ställas mot det som framkommit i kunskapsläget samt teorin.

Riskbedömning

Ej genomförd riskbedömning

Respondent 1 (härmed R1) menar att det inte genomfördes någon typ av riskbedömning inför införandet av distansundervisning. Skolkuratoren belyser att de kände sig helt oförberedda och ingen visste hur de skulle agera. Det framkommer att skolan inte stod för beslutet gällande att införa distansundervisning utan det bestämdes centralt i kommunen. Även respondent 5 (härmed R5) menar att man inte gjorde någon riskbedömning då det skedde så många spontana saker så det inte hanns med. Man agerade istället så snabbt och effektivt man kunde efter sin egen förmåga. Skolkuratoren förklarar hur kommunen har en krisplan inom skolan, men att den just nu är under bearbetning. Dock menar respondenten att krisplanen inte fokuserar på införandet av och riskerna med distansundervisning, utan mer kring utrymning av skolan, skolattacker och hur man bemöter media vid kriser.

R1 menar på att hen som skolkurator inte fick några direktiv uppifrån hur hen skulle samtala med eleverna på ett säkert sätt, där sekretessen kunde upprätthållas. Skolkuratoren gav som förslag att eleverna kunde komma till denne enskilt för ett fysiskt möte men detta avslogs av ledningen. Likt R1 menar respondent 2 (härmed R2) att det inte heller genomfördes någon typ av riskbedömning inför införandet av distansundervisning. Denne lyfter dock fram att specialpedagogerna fått möjlighet att träffa rektor för att diskutera de elever som hade speciella behov. De bedömde tillsammans att distansundervisning för dem inte ansågs vara lämpligt och därmed beslutade de att de eleverna fick fortsätta sin utbildning i skolans lokaler. R2 menar på att hen själv gärna deltagit i detta beslut med anledning av att hen har större vetskap kring de elever med vissa sociala svårigheter vilket hade kunnat förhindra flertalet uppstådda konsekvenser som distansundervisningen bidragit till. Enligt Antonovskys teori kring KASAM kan man genom skolkuratorns upplevelse fånga upp så många elever i behov som möjligt. R1 har uppmärksammat att man ökat möjligheten för de berörda eleverna att

känna en *hanterbarhet* kring situationen. Dessa elever har enligt R1 kunnat lita på de resurser som finns runt om dem för att kunna fortsätta sin utbildning på plats i skolan. Vidare resonerar R1 kring att om dessa elever istället hade skickats hem hade deras förmåga att *hantera* situationen minskat och bidragit till en låg KASAM.

De som behövde ett större stöd fick ju vara kvar, men annars hade vi sett att de eleverna hade missat tre veckors undervisning för den hade de inte kunnat genomföra själva. Det hade inte varit möjligt för dem att hantera den situationen (R1).

Genom att inte behöva känna sig som ett offer för nedstängningen av skolan kan men enligt R1s resonemang se att eleverna har fått en större grundförutsättning att hantera det som sker (Antonovsky, 2005, s. 45). R2 poängterar att det var kommunens beslut att stänga skolan och inte skolledningen själva. Beslutet diskuterades fram på förvaltningsnivå. R5 förklarar att beslutet togs på förvaltningsnivå, men att det även diskuterades av skolledningen, rektorn och de biträdande rektorerna. Respondent 3 (härmed R3) beskriver att hen inte blivit upplyst om någon riskbedömning. Skolkuratoren har inte heller fått ta del av någon handlingsplan över hur dessa typer av situationer ska hanteras. Hen menar att det borde gjorts en prövning där man ställt barnkonventionens artikel om barnets bästa mot beslutet att ha distansundervisning. Utifrån det hade man kunnat utläsa ifall barnets bästa varit i linje med att införa distansundervisning.

Det är ju en riskanalys om barnets bästa, är det verkligen i linje med barnets bästa att ha distansundervisning? Barnkonventionen är ju lag och strider man då mot lagen? Det är en sån sak jag tänker skulle ha gjorts men det gjordes inte här (R3).

Detta ligger i linje med Barnombudsmannens resonemang gällande att nedstängningen är mer missgynnande för barnen än gynnande (Barnombudsmannen, 2021, s. 16-17). Barnombudsmannen poängterar att barnets bästa alltid måste tas i beaktning vid alla beslut som berör barn (Barnombudsmannen, 2021, s.47). R3 belyser problematiken kring att skolan brustit i sitt ansvar gällande de elever som har behov av extra stöd men inte tillräckligt för att få lov att fortsätta sin skolgång på plats. Skolkuratoren menar att det borde ha utfärdats en handlingsplan kring hur dessa elever ska bemötas. Respondent 6 (härmed R6) har inte vetskap om det genomförts någon form av riskbedömning inför nedstängningen. De som tog beslutet om att stänga skolans lokaler var bildningsförvaltningen. Fackförbunden lyfte fram de stora

problem undervisning i skolan medförde med flera lärare samt elever som var frånvarande. Detta med anledning av förkylningssymptom alternativt blivit bekräftade med Covid-19. Rektorerne rådfrågade och följde direktiv från Smittskydd Skåne när skolan skulle övergå till distansundervisning.

Genomförd riskbedömning

R1 menar att det gjordes en form av riskbedömning inför att eleverna återigen fick återgå till distansundervisning. Denne menar på att man tog lärdom från den tidigare nedstängningen. Både skolpersonalen och eleverna var förberedda på ett annat sätt inför andra nedstängningen än vid den första enligt R1. Respondent 4 (härmed R4) menar att elevhälsan gjorde en riskbedömning lokalt inför nedstängningen. De valde att hämta information från andra professioner för att komplettera bedömningen. Skolinspektionens undersökning visar på att enligt ett flertal rektorer har elevhälsan på de olika skolorna varit delaktiga i att göra en riskbedömning samt handlingsplan kring hur en möjlig nedstängning av skolorna ska hanteras (Skolinspektionen, 2020, s. 16). Utifrån de intervjuer vi genomfört valde den skola som R4 arbetar på att stänga ner högstadiet kortast tid. Argumenten som användes inför beslutet var att de såg ett behov av måluppfyllnad. De menade på att dem inte kan bedriva undervisningen på distans och samtidigt ha samma krav på eleverna. Det framkommer däremot att samtalen till Bris ökat angående att barn upplever en känsla av ökade förväntningar sedan införandet av distansundervisning gällande deras skolprestationer (Bris, 2020, s. 17).

R4 poängterar att mycket av elevernas lärande sker kollektivt, det vill säga genom kamratlärande, en lärare som är på plats och kan vägleda samt elevresurser. Likt skolkuratoren menar UNESCO att elevers lärande påverkas av de sociala kontakter som finns i skolmiljön (UNESCO, 2021). R4 belyser även att den framställda handlingsplanen varit till nytta genom att det fått de anställda till att analysera nuläget och därmed revidera handlingsplanen. Handlingsplanen som gjordes efter riskbedömningen har använts till att mobilisera skolans olika resurser inför distansundervisningen. I endast en av sex intervjuer vi genomfört framkom det att skolan valt att utse en grupp vars uppgift är att reflektera kring situationen och diskutera hur denne ska hanteras. I Skolinspektionens granskning möttes de däremot av detta i en större utsträckning (Skolinspektionen, 2020, s. 7).

Möjliga risker

Inom den skola R1 arbetar på bestämdes det att elever med särskilt stöd fick möjlighet att fortsätta sin undervisning i skolans lokaler när övriga elever tvingades delta i undervisningen på distans. De elever som är diagnostiserade med dyslexi samt dyskalkyli fick även de erbjudande om att delta i undervisning på plats. Det framkommer i intervjun att de anställda lärarna på skolan blev inkallade till att börja arbeta en dag tidigare med anledning av att de blev tvungna att planera om sina lektioner till distansundervisning. De lärare som håller i kurser med praktiska moment såsom inom NO och idrott fick diskutera fram andra alternativ för att kunna kontrollera elevernas kunskaper. Förmågan att kunna ta in och hantera stora förändringar kallas inom KASAM för *begriplighet*. Man kan utifrån empirin se att R4 diskuterade lärarnas förmåga att anpassa sig efter vad som sker. Detta kan man relatera till Antonovskys teori och koppla till en hög *begriplighet* genom deras förmåga att anpassa sig och ta in verkligheten. Detta skedde samtidigt som de på ett relativt enkelt sätt kunde fortsätta med undervisningen för eleverna (Antonosvky, 2005, s. 44).

Jag vill bara säga att lärarna verkligen har gjort allt för att anpassa sig efter pandemin. Vilken kraft de har egentligen. Deras förmåga att gemensamt använda sig av sina resurser har varit imponerande. De har verkligen visat på en hög förmåga att hantera den situation vi hamnade i. Framförallt genom dagens teknik som de visat sig betydligt bättre på än vad vi någonsin förväntade oss (R4).

R2 belyser att de som löpte stor risk vid distansundervisning var de elever som bedömdes ha så stora behov att de inte skulle klara av att studera på distans. Även R3 poängterar att undervisningen för den särskilda undervisningsgruppen fortsatte att bedrivas i skolans lokaler trots att resterande elever fick övergå till distansundervisning. Skolkuratoren har däremot inte vetskap kring hur situationen hanterades kring de elever med andra former av särskilda stödbehov än de som tillhör den särskilda undervisningsgruppen. R4 redogör under intervjun att de risker som diskuterades och som också ansågs vara det mest kritiska var att de skulle tappa relationerna med eleverna direkt då de inte kunde mötas fysiskt. De tog även hänsyn till elever med så kallade speciella behov i sin riskbedömning och kom fram till att det inte ansågs lämpligt att låta dem studera på distans. Respondenterna lyfter fram flera olika grupper där det kan finnas en risk för negativ påverkan av distansundervisning. Däremot är det ingen av dem som lyfter fram den grupp elever med bristande kunskaper i svenska som Skolinspektionen menar kan vara extra utsatta vid en nedstängning (Skolinspektionen, 2020,

s. 12). R6 menar att skolan var medvetna kring riskerna att införa distansundervisning för de elever med svårigheter. Däremot tvingades även denna grupp att under en period genomföra sina studier på distans, med anledning av den höga frånvaron bland skolans lärare. Resterande tid med distansundervisning erbjöds de att studera på plats i skolans lokaler med lärare och specialpedagoger närvarande. Likt R1 belyser R6 svårigheterna kring att genomföra undervisning i praktisk-estetiska ämnen digitalt.

Upprätthålla sekretess

R1 belyser att denne inte hade möjlighet att genomföra några samtal under perioden som skolan var stängd för eleverna. Denne menar att skolan inte hade tillgång till något säkert system för att kunna genomföra samtalen med eleverna på ett säkert sätt gällande sekretess. Detta har påverkat på så sätt att det tagit uppemot ett år för kuratorssamtalen att bli sig likt igen. R1 beskriver hur denne kontaktat flera andra organisationer och myndigheter som genomför samtal under sekretess. Detta med anledning av att hitta ett tillvägagångssätt för att på ett säkert sätt kunna ha kontakt med eleverna. Denne möttes av att man resonerade väldigt olika kring vad som ansågs vara säkert och inte gick att använda sig av med hänsyn till att upprätthålla sekretess.

Under intervjun med R1 framkommer det att elevhälsoteamet under nästan två år inte haft några fysiska möten utan dessa har skett digitalt. Detta har inneburit att de inte kunnat diskutera olika elevers situationer då det digitala systemet inte upplevts som tillräckligt säkert. Genom att eleverna inte diskuterats har det bidragit till att ett stort antal elever har fallit mellan stolarna. Även R2 menar att denne inte kunde genomföra sina ordinarie arbetsuppgifter som skolkurator utan fick under perioden som det var distansundervisning, för dem flesta elever, istället stötta de som fick möjlighet att fortsätta sina studier i skolan. R4 lyfter fram under intervjun att de under perioden med nedstängningen av skolan valde att ha digitala samtal med eleverna. Hen belyser att de inte hade sekretess i åtanke men menar att de plattformar de använde sig av ansågs säkra. R5 förklarar hur kuratorn under den digitala undervisningen alltid var tillgänglig via digitala plattformar utan vidare diskussion kring sekretess. Däremot menar hen att den digitala plattformen är accepterad av kommunen och anses som säker.

Konsekvenser

Tidigt uppkomna konsekvenser

Under intervjun med R1 poängterar denne att antalet elever som fick möjlighet att delta i undervisning på plats ökade då man sett att de inte klarade av att genomföra sina studier på distans. Trots att de tidigare inte varit i behov av extra stöttning alternativt haft en elevassistent. Enligt skolkuratoren finns det flera orsaker till att dessa elever inte lyckades med distansundervisning då flertalet somnade på lektionerna och fick inte in rutiner gällande att gå upp i tid vilket även R4 belyser. Antonovsky lyfter fram *meningsfullhet* som en avgörande faktor kring hur man ser på sina upplevelser (Antonovsky, 2005, s. 46). R4 resonerar kring att om man som elev redan har något av en verklig och viktig betydelse för en är det enklare att hantera positiva och negativa erfarenheter. Detta stämmer in väl på KASAM och begreppet *meningsfullhet*. Har man istället inget av betydelse så kommer man få svårigheter att hantera sin vardag. Detta leder i sin tur till en lägre *meningsfullhet* och en lägre KASAM (Antonovsky, 2005, s. 46). Skolverket menar att det utökade behovet av stöd hos elever som tidigare inte varit i behov av det beror på att den digitala undervisningen hindrat lärare från att individanpassa utbildningen (Skolverket, 2022a, s. 26). R6 menar att elever med bristande studievana hade svårt att ta ansvar för sina uppgifter. Bris resonerar på liknande vis (Bris, 2020, s. 17). Det framkommer även i intervjun med R1 att vårdnadshavare slog larm till skolan då de upplevde att distansundervisningen inte fungerade för deras barn då de mätte betydligt sämre än tidigare. Qvortrup menar att en stor bidragande faktor till detta är att eleverna utsätts för social distansering vilket påverkar deras förmåga att tillgodose sig sin utbildning (Qvortrup, 2021, s. 261).

R1 beskriver att flertalet elever hållits hemma av föräldrar alternativt valt att själva stanna hemma från skola sedan pandemins start med anledning av de känt en stor oro för smitta. Detta ligger i linje med resultaten av Skolinspektionens granskning (Skolinspektionen, 2020, s. 26). Även R2 beskriver att antalet frånvarande elever ökade med anledning av oro. Till dessa elever valde skolan att ge dem individuella uppgifter att arbeta med hemma. Skolan valde inte att informera elevernas vårdnadshavare om bland annat skolplikten eller valde att begära in läkarintyg likt rektorerna som deltog i Skolinspektionens granskning (Skolinspektionen, 2020, s. 26).

Konsekvenser här och nu

Det framgår tydligt att skolkuratorerna upplever både positiva och negativa konsekvenser av distansundervisningen hos eleverna. I intervjun med R1 framkommer det att skolan denne arbetar på valde att genomföra en undersökning efter att eleverna återgått till den normala undervisningsformen. Undersökningen besvarades av både eleverna samt deras vårdnadshavare. Flertalet elever uttryckte enligt R1 att de upplevde att det var skönt med distansundervisning då de inte behövde gå upp tidigare än fem minuter innan lektionen startade. R6 delar samma upplevelse. Eleverna menade enligt R6 även att det var bekvämt att inte behöva göra sig i ordning på morgonen, slippa gå upp ur sängen, att de kunde vila på rasterna samt äta när och vad de själva ville. Liknande resonemang förs av R3 under dennes intervju. R1 beskriver att dennes upplevelser varit att eleverna tvingats få lite perspektiv på saker, växa upp livet. I och med distansundervisningen tvingades eleverna ta ett större ansvar gällande skoluppgifterna än tidigare vilket skolkuratoren märkt har påverkat vilka anledningar eleverna väljer att söka upp hen. R4 inleder med att skolan blivit positivt överraskad vid nedstängningen angående att de insett att de hade betydligt fler resurser än vad de trodde och har en stark kollektiv förmåga att arbeta tillsammans. Även här kan man dra paralleller till Antonovskys begrepp KASAM. Förmågan att kunna analysera vilka resurser man har bakom sig vid en händelse visar på hur förberedd man som individ är. Genom att man som R4 beskriver känner att man har flertalet resurser till sitt förfogande kommer man enligt Antonovsky känna en hög känsla av *hanterbarhet* (Antonovsky, 2005, s. 45). De resurser som R4 beskriver är familjen och de vänner som eleverna har kunnat söka stöd hos. Detta genom att man via distansundervisningen befunnit sig i hemmet vilket varit en direkt koppling till familjen för många elever enligt R4. En positiv aspekt som R6 lyfter fram gällande distansundervisning är att det gav möjlighet för lärare, som annars varit tvungna att sjukanmäla sig, att undervisa hemifrån och för sjukanmälda elever att följa undervisningen. Skolkuratoren menar att närvaron bland både lärare och elever därav blev mycket högre. R6 menar att elever som var oroliga för att smittas lugnades av nedstängningen då de själva kunde styra över vilka de ville träffa. R6 uppmärksammade att eleverna upplevde större studiero och att de kunde fokusera bättre då de inte fokuserade på kamraterna i salen. R5 ställer sig både positiv och negativ till den digitala undervisningen.

Jag tror att det varit både positivt och negativt. De positiva aspekterna är att det blir mer flexibelt att kunna ha distansundervisning. Skolan bygger ju på lika tillgång till utbildning och att den ska vara likvärdig. På ett sätt blir det också enklare om man kan använda sig

av digitala medier, de som inte kan ta sig till skolan på grund av andra orsaker än pandemin (R5).

R5 menar att det blev enklare att nå fler elever och inkludera dem digitalt, medan den negativa aspekten var att ungdomar idag har svårigheter att skilja på digitala studier och sociala medier där medierna lätt tar överhand. I skolan kan de enklare fokusera på just skolarbetet.

Utifrån resultaten på undersökningen belyser R1 att flera elever beskrev att de kände sig isolerade och ensamma under perioden med distansundervisning då de inte hade den sociala interaktionen som de var vana vid. Flera elever menade enligt R1 att de inte har några vänner som de umgås med utanför skoltid utan deras sociala liv finns i skolan. Detta ledde i sin tur till att kuratorn uppfattade att dessa elever upplevde en ännu större känsla av ensamhet än tidigare samt en ökad känsla av nedstämdhet. Genom att inte ha tillgång till skolans lokaler har alltså flertalet elever känt en avsaknad av sociala interaktioner enligt R1. Även R6 har uppmärksammat denna typ av problematik. Detta är en faktor som även barnombudsmannen lyfter fram i sin rapport (Barnombudsmannen, 2021, s. 18) samt något som både Skolverket (Skolverket, 2022a, s. 33) och Bris (Bris, 2020, s. 4) belyser. Likt R1 poängterar R2 att den digitala undervisningen knappast gynnat dem som sedan tidigare haft social problematik. Eftersom de enligt R1 och R2 enbart träffade sina klasskompisar digitalt blev det ytterligare en svårighet att hålla kontakt med de andra eleverna i klassen. Donohue och Miller menar att skolan består av flera viktiga faktorer för eleverna såsom sociala interaktioner och olika stödresurser (Donohue & Miller, 2020, s.846). Enligt Antonovsky kan känslan av ensamhet knytas an till KASAMs begrepp *meningsfullhet*. Genom att skolkuratorerna resonerat över att eleverna inte fått vara delaktiga kring beslut som tagits gällande deras liv kan det göra att de ser mer negativt på upplevelsen. Detta lyfter R5 i sitt resonemang om att besluten togs över huvudet på eleverna.

Det har i efterhand framkommit att våra elever inte uppskattade att vi tog beslutet utan att fråga dem. När vi väl fick förklarat att beslutet togs på förvaltningsnivå så förstod de inte varför och undrade vad förvaltningen var (R5).

Detta kan leda till att eleverna upplever beslutet hårdare än de egentligen hade behövt om de hade känt en högre *meningsfullhet* genom ett eget känslomässigt engagemang (Antonovsky,

2005, s. 45). Även R1 har uttryckt att eleverna saknade möjligheten till medbestämmande. Enligt Bris har den grupp av elever som lidit av prestationsångest också drabbats hårt av distansundervisningen (Bris, 2020, s.17) vilket de intervjuade respondenterna inte uppmärksammat. R1 beskriver däremot att hen uppmärksammade en elev som utvecklat en mycket allvarlig agorafobi vilket innebär att denne hade stora problem med att befinna sig i skolans lokaler efter att distansundervisningen togs bort.

... men under distansundervisningen så hade hon utvecklat så allvarlig agorafobi så hon kunde inte vara, hon kunde knappt gå in på skolan när hon var tillbaka. Hon kunde bara vara i lektionssalarna här på nedervåningen, dörren var alltid tvungen att vara lite öppen så hon kunde, ibland behövde hon bara gå ut. Detta var på de tre veckor som de satt hemma som hon utvecklade detta. Det blev kaos för henne. Hon blev jättedålig. Så det påverkar henne fortfarande än idag (R1).

Skolans undersökning som R1 fått ta del av visar att flertalet av föräldrarna tyckte det var bra när eleverna fick återgå till undervisning i skolans lokaler då de upplevde att deras barn inte längre hade några rutiner. R1 har fått till sig att undervisningen i flera ämnen var bristfällig när denne leddes digitalt gällande att det inte blev så strukturerat. R2 belyser problematiken kring att ett stort antal elever av olika anledningar missat delar av undervisningen vilket mynnat ut i att de inte lärt sig det som lärarna förväntat sig att de ska ha kunskap om. Likt R2 menar R4 att flera av lärarna uttryckte frustration över att de inte fick ut det de ville av elevernas lärande. De menade på att det personliga mötet är jätteviktigt i vägledningen till någon form av kunskap gällande att kunna förstå hur man kan hjälpa varandra. Detta har enligt kuratorerna konkret visat sig på nationella proven i svenska som visat på att eleverna presterat på en lägre nivå än tidigare år. Skolverket delar samma upplevelse som R2 samt R4 gällande att elevers skolresultat har försämrats med anledning av den digitala undervisningsformen (Skolverket, 2022a, s.25). Även R5 har uppmärksammat att distansundervisningen kan ha varit en bidragande faktor till en försvårad inlärningsprocess hos vissa elever. R6 menar att de sett att de elever med sämre studievana eller bristande förmåga och som inte tog ansvar för sina studier under distansundervisningen inte tagit till sig viktiga kunskaper. R2 menar att lärarna många gånger inte vet om eleverna gjort någonting under lektionerna, vilket de upplevde som svårt att kontrollera. R3 belyser att hen upplevt att elever som är behov av stöd inte har tillgodosetts av skolan under perioden med distansundervisning.

R1 betonar att en utsatt grupp är de elever som lever under dysfunktionella förhållanden. Skolkuratoren beskriver att de har en stor förmåga i att skydda sina hemförhållanden från att bli upptäckta. Qvortrup menar att många barn inte vågar berätta om deras dysfunktionella hemförhållanden (Qvortrup, 2021, s. 265). Vilket kan ha gjort att skolkuratoren inte uppmärksammat några fler av dessa fall. Denne belyser även problematiken gällande att barn som utsätts för sexuella övergrepp, har föräldrar som missbrukar och lever under fattiga hemförhållanden är ett utbrett problem som skolpersonalen sällan blir uppmärksammade om. Ett resonemang likt detta förs av UNESCO som bland annat påstår att distansundervisningen medför en ökad risk för att barn kan komma att utsättas för sexuella övergrepp samt våld (UNESCO, 2021). Enligt Skolverket har antalet anmälningar gällande våld i hemmet samt sexuella övergrepp ökat under pandemin (Skolverket, 2022a, s. 33). R1 menar att det tar lång tid att hitta dessa barn och de flesta lyckas de aldrig hitta, hur de än försöker. R2 menar att hen inte uppmärksammat några skillnader mellan konsekvenserna hos eleverna men menar att detta kunde ha blivit mer tydligt vid en längre period av distansundervisning. Hen belyser att specifika faktorer som kan påverka eleverna olika är bland annat deras hemförhållanden. Ifall de bor trångbott eller i ett större hus, om elevens föräldrar har möjlighet att stötta dem i skoluppgifter eller om eleven tvingas ta hand om mindre syskon under skoltid. Däremot har R6 uppmärksammat att elevernas hemsituation och deras möjlighet att få stöd av vårdnadshavare med skolarbetet skiljer sig vilket påverkar deras möjlighet att lyckas under perioden med distansundervisning. UNESCO menar att det krävs ett större ansvar av elevernas vårdnadshavare att stötta sina barn under den period som de studerar på distans. Det stöd vårdnadshavarna kan ge skiljer sig åt beroende på vilken kompetens de besitter samt deras olika förutsättningar (UNESCO, 2021). Antonovsky resonerar liknande utifrån sin teori KASAM. Han menar att det finns flera olika faktorer som påverkar hur eleverna kan hantera motstånd genom livet. Ett exempel är just stöd hemifrån ur både ett ekonomiskt, kulturellt, men även socialt perspektiv (Antonovsky, 2005, s. 16). Elever som saknar stöd i hemmet kan komma att utveckla större konsekvenser av distansundervisning då de saknar resurserna för att hantera sina upplevelser vilket ligger i linje med det som R6 lyfter fram. Kapitel 5 § 3 i skollagen (SFS 2010:800) beskriver att eleverna ska tillgodoseas en trygg skolmiljö där de kan uppnå studiero. R2 resonerar liknande med vad som framkommer i Bris rapport gällande att det är att många barn som upplevt bristande studiero med anledning av trångboddhet (Bris, 2020, s. 27). R6 menar att hen sett skillnader mellan hur olika elever drabbats av distansundervisningen med anledning av att elevernas hemsituation varierade väldigt. Detta

medförde att vissa elever hade stora problem att få till en god studiero då vårdnadshavare samt syskon var hemma samtidigt.

Till skillnad från R1 samt R2 menar R3 att hen sett skillnader gällande konsekvenserna av distansundervisningen mellan olika elever. Skolkuratoren belyser att en särskilt utsatt grupp är de elever som tidigare lidit av ångestproblematik som är kopplat till att befinna sig i skolans lokaler. Även om de inte behöver delta socialt med de andra eleverna i klassen tvingas de ändå passera stora grupper i korridorerna vilket kan skapa väldigt mycket ångest hos många. Ytterligare en grupp som R3 flaggar för är de elever som sedan tidigare inte haft förutsättningarna och förmågorna att klara av att studera på distans. De elever som har ett stödbehov och som har behov av en vuxen. Skolkuratoren menar att skolan har ett kompensatoriskt uppdrag vilket innebär att skolan ska kompensera för elevers svårigheter och bristande förmågor samt till viss del väga upp för det stöd eleven inte får hemifrån. Antonovsky menar att man hamnar i ett motstånd och utvecklar konsekvenser om man inte får hjälp med sina motgångar (Antonovsky, 2005, s.17). Att inte kunna få ett stöd från skolan skulle kunna leda till att eleven utvecklar en låg KASAM och på så vis kommer må sämre, precis som R3 flaggar för. Det sociala samspelet är väsentligt för en människa och att få hjälp med sina behov i skolan bidrar således till att eleven kan känna en större känsla av sammanhang. Konsekvenserna som drabbar eleverna skiljer sig från dem som redan innan införandet av distansundervisning hade en fungerande skolgång gällande att de nått målen, har vänner i skolan, de trivs i skolmiljön, har inte visat på någon problematisk frånvaro samt har stöd från familjemedlemmar. Även barnombudsmannen lyfter fram den bristande tillgången till en fysisk lärare som en risk (Barnombudsmannen, 2021, s. 18). Enligt R4 har skolan under den digitala undervisningen uppmärksammat de elever som de tidigare tänkte levde under goda hemförhållanden. Samtidigt som skolkuratoren menar på att de tappat vissa elever som försvann ut i mängden.

Man har fått upp ögonen för elever som i vanliga fall kommer hit och mår bra, för att de är just i skolan och inte hemma. Skolan är deras friska och trygga miljö...//...Många familjehemligheter är så stora att man inte kommer in under skalet ändå, ännu mindre på distans (R4).

I kapitel 5 § 17 (SFS 2010:800) i skollagen står det att elever ska närvara på den undervisning som erbjuds så länge denne inte har något giltigt skäl för att utebli. Detta bemöter R1 genom

att ha uppmärksammat att en konsekvens av distansundervisningen är att antalet hemmasittare har ökat med anledning av att de kunnat använda sjukdom som ett argument för att inte kunna gå till skolan. Skolkuratoren tror även att en bidragande faktor till detta är en kombination av att föräldrar samt eleverna var rädda för att bli smittade och införandet av distansundervisning. Detta är ett problem som även R2 upplever då denne märkt att ett större antal elever valt samt väljer att stanna hemma med anledning av oro för smitta och att det blir svårare för dem att återgå till undervisning i skolans lokaler. Framst för de elever som tidigare lidit av ångestproblematik. R3 resonerar kring den problematiska frånvaron som överensstämmer med R1 samt R2 gällande att flertalet elever haft stor problematik med sin närvaro efter distansundervisningen. Skolkuratoren har uppfattningen om att flera av eleverna upplevde det som påfrestande att behöva utsätta sig för de sociala situationerna som uppstår i skolan. Skolkuratoren menar att när eleverna senare ska återgå till skolan är tröskeln högre än tidigare. UNESCO belyser att distansundervisningen kan bidra till att elever väljer att inte fortsätta studera efter att undervisningen återgår till att bedrivs i skolans lokaler (UNESCO, 2021). Enligt Skolverket har pandemin bidragit till ett ökat antal elever som valt att inte fullfölja sina studier. Framst är det de elever som upplever det som besvärligt att återgå till undervisning i skolans lokaler samt de som varit i behov av ett ökat stöd (Skolverket, 2022a, s. 54). R5 menar att hen inte har sett en tydlig konsekvens av distansundervisningen. Hen menar att det kan vara så att hemmasittare är en produkt av den digitala undervisningen, men även många andra faktorer. Det blev bekvämt att vara hemma menar kuratorn då eleverna kunnat beställa valfri mat och umgås med sina vänner digitalt ändå. R4 menar att skolan inte är gjord för alla och att problematisk frånvaro alltid kommer finnas. De elever som berörs av detta kan känna en låg begriplighet enligt Antonovskys teori. Om man har svårigheter med att kunna hantera, sortera och förstå den information som man tar in från sin omgivning kan det bli svårt att sortera och förstå verkligheten. Detta resulterar möjligtvis i att eleverna inte finner sammanhanget i sin vardag, på så vis mår sämre och får svårigheter att likt R4 menar kunna ta sig till skolan (Antonovsky, 2005, s. 44). Hen tror däremot att införandet av distansundervisning upplevts som positivt för dessa elever. Lärare har möjligtvis sett förmågor hos eleverna som tidigare inte kunnat lokaliseras enligt skolkuratoren. Likt R4 menar R6 att elever som innan distansundervisningen varit hemma på grund av sämre psykiskt mående deltog i högre grad i undervisningen än tidigare. Däremot menar båda att de elever som innan distansundervisningen visat tendenser av att vilja stanna hemma från skolan varit och är fortfarande väldigt svåra att få tillbaka till skolan igen när undervisningen nu bedrivs i lokalerna.

Åtgärder

För att kunna hantera uppstådda konsekvenser såsom den ökade frånvaron har skolan som R2 är anställd på valt att införa en ny rutin. De valde att anställa en elevkoordinator som ska hantera elevers frånvaro gällande att ta ansvar tidigare vid dessa fall. Elevkoordinatören ska agera snabbt med att fånga upp elever som varit frånvarande under ett par dagar för att undersöka orsaken till detta. Ingen av respondenterna lyfter fram under sin intervju ifall skolan på något sätt valt att stödja elevernas vårdnadshavare i att kunna stötta sina barn i sin utbildning när den skedde på distans. Det framkommer däremot i Skolinspektionens granskning att flertalet skolor gått ut med specifikt riktad information till elevernas vårdnadshavare i hopp om att de på bästa möjliga vis ska kunna stötta sina barn (Skolinspektionen, 2020, s. 11). R6 belyser att skolan hen arbetar på valt att tillsätta resurspersonal för att stötta klasser samt elever som är i behov av extra stöd. Hen poängterar även att skolan arbetar aktivt med lovskola för elever som inte når godkända betyg.

Framtida konsekvenser

R2 förklarar hur denne inte vill dra allt för stora slutsatser kring konsekvenserna av den digitala undervisningen. Detta då det inte gått tillräckligt lång tid för att man ska kunna se några långvariga konsekvenser och att det fortfarande kan uppkomma väldigt mycket som man "missat" just nu. R2 menar även att frånvaron är något man kommer behöva arbeta mer med framåt. Detta då frånvaron har uppmärksammats betydligt mer under och efter nedstängningen av skolan. R4 påpekar att vi ännu inte kan se alla konsekvenser post-covid. Denne menar att man med tiden kommer se ännu fler. Skolverket misstänker att det i framtiden kommer visa sig fler konsekvenser som distansundervisningen orsakat (Skolverket, 2022a, s. 24). Regeringskansliet menar att eleverna troligtvis kommer drabbas av långvariga konsekvenser med anledning av den bristande alternativt uteblivna utbildningen (Regeringskansliet, 2022a).

Jag undrar hur mycket kunskapsluckor vi kommer se på denna åldersgruppen i framtiden som en produkt av digitaliseringen (R4).

R5 förklarar att inläringen förmodligen kommer ha försämrats av distansundervisningen, men att det är något man får undersöka samt utreda med tiden och utvärdera efter framtida nationella prov. Donohue och Miller belyser att distansundervisningen kommer påverka

barnens hälsa och välbefinnande och troligen kommer ge långsiktiga konsekvenser (Donohue & Miller, 2020, s. 846). Qvortrup menar att avsaknaden av sociala relationer under nedstängningen av skolan kommer visa sig som en konsekvens i framtiden (Qvortrup, 2021, s. 266).

Förberedelser inför återinförande av distansundervisning

Under intervjun med R1 framkommer det att skolan inte valt att genomföra någon handlingsplan inför en möjlig framtida digitalisering. Utan denne menar att de har sina erfarenheter från tidigare nedstängningar och är därmed redo om det skulle inträffa. Däremot poängterar skolkuratorn att denne fortfarande inte vet hur hen ska kunna genomföra sina arbetsuppgifter om skolan tvingas övergå till distansundervisning igen. R1 menar att det behövs säkrare system i framtiden, för att både kunna upprätthålla kontakten med eleverna samtidigt som sekretessen inte får brista. R1 har och förklarar att hen kommer fortsätta leta efter svar från kommunen hur man ska gå tillväga för att kunna garantera sekretessen. Det krävs även andra system som elevhälsan kan använda sig av där de kan arbeta tryggt och diskutera eleverna kring annat än förebyggande och främjande enligt R1.

Här kan eleverna komma in diskret utan att föräldrar märker det, det blir väldigt utelämnande om de sitter hemma och måste säga att de inte vill bli störda. Man måste kunna ge eleverna möjlighet att känna sig trygga i samtalet. Jäklar vad man letat information för att få veta vad man får och inte får göra. Jag vill ha tydligare direktiv (R1).

R3 menar att det även nu efter återgången till normal skolundervisning inte gjorts någon form av handlingsplan gällande barnens mående. Utan skolledningen har enbart framställt riktlinjer gällande de olika digitala systemen. Detta önskar R3 kunna påverka genom att få igenom en utvärdering i skolan kring hur eleverna upplevt och hanterat distansundervisningen. R4 menar att man i framtiden, om läget kräver, kommer kunna använda sig av den tidigare riskbedömningen samt handlingsplanen för att på bästa möjliga vis kunna hantera den digitala undervisningen. Även R5 resonerar kring hur man nu är mer förberedd än tidigare. Skolkuratorn menar att både elever och lärare vet om vad som förväntas av dem om man behöver ställa om till distansundervisning igen.

Avslutande diskussion

I detta kapitel kommer vi presentera en diskussion utifrån det aktuella kunskapsläget, den vetenskapliga teorin, relevanta begrepp och vår redovisade empiri som redogjordes för i resultat och analyskapitlet. Den avslutande diskussionen kommer ha sin grund i studiens syfte och frågeställningar. Syftet med vår studie har varit att undersöka vilka risker skolkuratorer har identifierat med distansundervisningen samt hur de valt att arbeta med dessa. Studien syftar även till att studera skolkuratorers upplevelser av de konsekvenser som drabbat eleverna till följd av distansundervisningen. Avslutningsvis kommer vi lyfta fram våra tankar och reflektioner kring framtida forskning för ämnet.

Riskbedömning samt möjliga risker

Genom att beslutet att införa distansundervisningen kom så plötsligt så hann majoriteten av skolorna inte genomföra en riskbedömning. Det som prioriterades var att få undervisningen att fungera på det digitala planet och därefter fick man anpassa undervisningsformen efter de elever som inte klarade av att genomföra sina studier hemifrån. Detta resulterade i att en del elever hamnade efter i undervisningen och inte kunde söka direkt hjälp genom skolan för sin problematik. Det som alla skolkuratorer gemensamt belyser är att de saknade en riskbedömning, främst kring de elever som redan befann sig i en utsatt position eller hade sökt hjälp i skolan för sina problem. Vi kan se att respondenterna resonerar väldigt olika kring hur de anser att samtalen med eleverna kunde genomföras på ett säkert sätt gällande sekretess. Detta bidrog till att eleverna under de digitala perioderna fick olika tillgång till skolkuratorerna enligt den insamlade empirin. Den skola som hann genomföra en riskbedömning blev medvetna om att distansundervisningen skulle komma att påverka elevernas lärande. Genom att de genomförde en riskanalys kunde de dessutom mobilisera sina resurser för att kunna tillmötesgå elevernas behov på bästa vis. De elever som uppmärksammades och som fick lov att vistas i skolans lokaler var de elever med ett särskilt stödbehov.

Konsekvenser av distansundervisningen

Det har visat sig att behovet av stöd har ökat hos elever som innan nedstängningen av skolan inte behövde det. Det som gjorde att många elever enligt skolkuratorerna fick svårigheter med

distansundervisning var deras brist på studievana alternativt att skolan inte kunde individanpassa utbildningen. Vi tänker oss att man enligt Antonovsky teori kan se ett sammanhang mellan de elever som klarade distansundervisningen sämre än de som klarade den bättre utifrån skolkuratorernas uppfattning av hur de hanterat distansundervisningen. De som har hanterat den bättre kan antas ha en högre KASAM än övriga elever. Respondenterna har uppmärksammat ett högre deltagande på lektionerna under distansundervisningen samtidigt som de upplever att eleverna inte lärt sig det dem borde. Vi har fått till oss att detta kan ha berott delvis på bristande undervisning. Övervägande del respondenter upplevde att eleverna missgynnades av den bristande sociala interaktionen som eleverna utsattes för vid nedstängningen. Några av respondenterna uppmärksammade att elevernas olika hemsituation påverkade deras möjlighet att uppnå studiero i hemmet. Vi har uppmärksammat genom intervjuerna att antalet hemmasittare ökat med anledning av pandemin. Men att det under en längre tid varit ett växande problem inom skolan. Det har framkommit under intervjuerna att flertalet av skolorna valt att på olika sätt hantera de uppstådda konsekvenserna såsom att tillsätta mer personal.

Skolkuratorerna är överens om att de misstänker att distansundervisningen kommer orsaka långvariga konsekvenser i framtiden. De uppmärksammar bland annat kunskapsluckor och avsaknad av sociala relationer. Slutligen menar skolkuratorerna att de känner sig mer redo inför en ny digitalisering, men att det än idag saknas tydliga direktiv kring hur elevhälsan ska kunna bedrivas. Detta kan bero på att det varit en fungerande skolgång som prioriterats och inte elevernas psykosociala välmående.

Framtida forskning

Vi finner det intressant att få ta del av större undersökningar som innefattar fler respondenter i framtiden. Det hade även varit intressant att i framtiden studera de möjliga långsiktiga konsekvenserna som distansundervisningen medfört för eleverna både vad gäller sociala och psykosociala faktorer. Då det redan idag finns forskning som visar på att eleverna inte har tagit med sig de kunskaper som de borde, vore det intressant att studera vilka konsekvenser detta visar sig ha i framtiden. Det hade varit intressant att få ta del av elevernas egna perspektiv på hur de påverkades under och efter distansundervisningen.

Vi finner det givande att få ta del av vidare undersökningar om hur olika kommuner kan resonera så skilt från varandra gällande att hålla samtal digitalt på ett säkert sätt gällande sekretess. Inför en framtid där man eventuellt kommer behöva återgå till distansundervisning funderar vi på om och i sådana fall hur man kommer arbeta för att skapa förändringar för skolkuratoren. Om det kommer finnas en framtida förändring för just skolkuratoren som profession? Via digitala verktyg kan man redan idag skapa trygga kanaler att samtala på. Kommer detta få mer plats i framtiden för att "effektivisera" kuratorns arbete eller kommer man se till det fysiska mötets betydelse och i största möjliga mån vidhålla kuratorns fysiska närvaro i skolan?

Referenslista

Akademikerförbundet SSR (2015) *Policy för skolkuratorer*.

https://akademssr.se/sites/default/files/files/policy_for_skolkuratorer_mar_2015_w.pdf

[hämtad: 2022-03-28]

Antonovsky, Aaron (2005) *Hälsans mysterium*. 2:e uppl. Stockholm: Natur och Kultur.

Barnombudsmannen (2021) *"ALLA TAR JU INTE ANSVAR" BARNKONVENTIONEN SOM LAG UNDER EN SAMHÄLLSKRIS*.

<https://www.barnombudsmannen.se/globalassets/dokument/publikationer/alla-tar-ju-inte-ansvar.pdf> [hämtad: 2022-03-25]

Barnombudsmannen (2021a) *Konventionstexten*.

<https://www.barnombudsmannen.se/barnkonventionen/konventionstexten/> [hämtad: 2022-03-28]

Bris (2020) *Första året med pandemin Om barns mående och utsatthet*.

https://www.bris.se/globalassets/pdf/rapporter/bris_ar_2020_webb_low.pdf

[hämtad: 2022-03-25]

Bris (2022) *Aktuellt på Bris – Barnens rätt i samhället*. <https://www.bris.se/om-bris/aktuellt/>

[hämtad: 2022-05-05]

Bryman, Alan (2018) *Samhällsvetenskapliga metoder*. 3:e uppl. Malmö: Liber AB.

Donohue, Julie M & Elizabeth Miller (2020) COVID-19 and School Closures. *JAMA-journal of the American Medical Association*, 324 (9) s.845-847. [hämtad: 2022-05-05]

Eldén, Sara (2020) *Forskningsetik. Vägval i samhällsvetenskapliga studier*. 1:a uppl. Lund: Studentlitteratur AB.

Eriksson-Zetterquist, Ulla & Göran Ahrne (2015) *Intervjuer*. I: Svensson, Peter & Göran Ahrne (red) *Handbok i kvalitativa metoder*. 2:e uppl. Stockholm: Liber AB

Folkhälsomyndigheten (2020) *Spridningen av covid-19 är en pandemi.*

<https://www.folkhalsomyndigheten.se/nyheter-och-press/nyhetsarkiv/2020/mars/spridningen-av-covid-19-ar-en-pandemi> [hämtad: 2022-03-24]

Folkhälsomyndigheten (2020a) *Folkhälsomyndigheten rekommenderar att gymnasieskolorna övergår till distansundervisning.* <https://www.folkhalsomyndigheten.se/nyheter-och-press/nyhetsarkiv/2020/december/folkhalsomyndigheten-rekommenderar-att-gymnasieskolorna-overgar-till-distansundervisning> [hämtad: 2022-03-25]

Justesen, Lise & Nanna Mik-Meyer (2011) *Kvalitativa metoder - från vetenskapsteori till praktik.* 1:a uppl. Lund: Studentlitteratur AB.

Krisinformation (2020) *Första bekräftade fallet av coronavirus i Sverige.*

<https://www.krisinformation.se/nyheter/2020/januari/forsta-bekraftade-fallet-av-coronavirus-i-sverige> [hämtad: 2022-03-25]

Kvale, Steinar & Svend Brinkmann (2014). *Den kvalitativa forskningsintervjun.* 3:e uppl. Lund: Studentlitteratur.

Lawson, M., Piel, M. H., & Simon, M. (2020). Child Maltreatment during the COVID-19 Pandemic: Consequences of Parental Job Loss on Psychological and Physical Abuse Towards Children. *ELSEVIER*, 110 (2) s.1-11. [hämtad: 2022-04-21]

Lind, Rolf (2014) *Vidga vetandet.* 2:e uppl. Lund: Studentlitteratur AB.

Mind (2021) *Psyiskt välbefinnande under covid-decenniet.*

https://mind.se/wp-content/uploads/mind_psyiskt-valbefinnande_ny-5.7-.pdf [hämtad: 2022-04-04]

Mind (2022) *Om Mind – En ideell förening som arbetar med psykisk ohälsa.*

<https://mind.se/om-mind/> [hämtad: 2022-05-05]

Nationalencyklopedin (2022) *Digitalisering*.

<http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/digitalisering> [hämtad: 2022-03-28]

OECD (2021) *Supporting young people's mental health through the COVID-19 crisis*.

https://read.oecd-ilibrary.org/view/?ref=1094_1094452-vvnq8dqm9u&title=Supporting-young-people-s-mental-health-through-the-COVID-19-crisis [hämtad: 2022-03-27]

Regeringskansliet (2019) *Frågor och svar om barnkonventionen som lag – för dig som är*

barn. <https://www.regeringen.se/artiklar/2019/12/fragor-och-svar-om-barnkonventionen-som-lag--for-dig-som-ar-barn/> [hämtad: 2022-03-28]

Regeringskansliet (2022) *Möjligheten att bedriva fjärr- eller distansundervisning på grund av*

pandemin tas bort. <https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2022/03/mojligheten-att-bedriva-fjarr--eller-distansundervisning-pa-grund-av-pandemin-tas-bort/> [hämtad: 2022-03-25]

Regeringskansliet (2022a) *Så arbetar regeringen för en god utbildning under pandemin*.

<https://www.regeringen.se/regeringens-politik/regeringens-arbete-med-coronapandemin/om-skola-och-utbildning-med-anledning-av-covid-19/sa-arbetar-regeringen-for-en-god-utbildning-under-pandemin/#tydlig> [hämtad: 2022-03-28]

Riksdagen (2020) *Förordning (2020:115) om utbildning på skolområdet och annan*

pedagogisk verksamhet vid spridning av viss smitta. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/forordning-2020115-om-utbildning-i-vissa_sfs-2020-115 [hämtad: 2022-03-25]

SFS 2018:1197 Lag om Förenta nationernas konvention om barns rättigheter

SFS 2010:800 Skollag

Skolinspektionen (2020) *Utbildning under påverkan av coronapandemin: Sammanställning av centrala iakttagelser från en förenklad granskning av 260 grundskolor och grundsärskolor*.

<https://www.skolinspektionen.se/globalassets/02-beslut-rapporter-stat/granskningsrapporter/ovriga-publikationer/2020/covid-19/utbildning-under-paverkan-av-coronapandemin-i-grundskolan-och-grundsarskolan.pdf> [hämtad: 2022-03-28]

Skolverket (2021) *Många högstadieskolor undervisar nu på distans.*

<https://www.skolverket.se/om-oss/press/pressmeddelanden/pressmeddelanden/2021-01-21-manga-hogstadieskolor-undervisar-nu-pa-distans> [hämtad: 2022-03-25]

Skolverket (2021a) *Skollagen och förordningar.* <https://www.skolverket.se/regler-och-ansvar/skollagen-och-forordningar> [hämtad: 2022-03-28]

Skolverket (2021b) *Elevhälsa.* <https://www.skolverket.se/regler-och-ansvar/ansvar-i-skolfragor/elevhalsa> [hämtad: 2022-03-28]

Skolverket (2021c) *Skolans ansvar för barn som far illa.*

<https://www.skolverket.se/skolutveckling/inspiration-och-stod-i-arbetet/stod-i-arbetet/skolans-ansvar-for-barn-som-far-illa> [hämtad: 2022-04-04]

Skolverket (2022) *Regler för förskolor och skolor under coronapandemin.*

<https://www.skolverket.se/regler-och-ansvar/coronaviruset-och-covid-19---regler-for-skolor-och-forskolor/regler-for-forskolor-och-skolor-som-ar-oppna-stangda-eller-varit-stangda-under-coronapandemin> [hämtad: 2022-04-04]

Skolverket (2022a) *Skolan i världen under Covid-19 pandemin.*

https://www.skolverket.se/download/18.3e89579d17f69780fbc6ee/1648118018242/skolan_i_varlden_under_covid-19-pandemin.pdf [hämtad: 2022-04-04]

Skolverket (2022b) *Distansundervisning.* <https://www.skolverket.se/regler-och-ansvar/ansvar-i-skolfragor/distansundervisning> [hämtad: 2022-05-16]

Socialstyrelsen (2014) *Till dig som är skyldigt att anmäla oro för barn.*

<https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/kunskapsstod/2014-6-20.pdf> [hämtad: 2022-04-04]

Socialstyrelsen (2016) *Vägledning för elevhälsan*. Stockholm: Socialstyrelsen. [hämtad: 2022-05-05]

Svensson Peter & Göran Ahrne (2015) Att designa ett kvalitativt forskningsprojekt. I: Svensson, Peter & Göran Ahrne (red) *Handbok i kvalitativa metoder*. 2:e uppl. Stockholm: Liber AB

Qvortrup, Ane (2021). Long-term consequences of COVID-19 on students' well-being and values. *Education in the North*, 28 (3) s.249-273. [hämtad: 2022-03-27]

UNESCO (2020). *Global monitoring of school closures caused by COVID-19*. Paris: UNESCO. <https://en.unesco.org/covid19/educationresponse>. [hämtad: 2022-03-29]

UNESCO (2021). *Adverse consequences of school closures*. <https://en.unesco.org/covid19/educationresponse/consequences> [hämtad: 2022-04-04]

William C. Smith (2021) Consequences of school closure on access to education: Lessons from the 2013–2016 Ebola pandemic. *International Review of Education*, 67 (1-2) s.53-78. [hämtad: 2022-03-28]

1177 Vårdguiden (2018) *Elevhälsan*. <https://www.1177.se/Skane/barn--gravid/vard-och-stod-for-barn/elevhalsan/> [hämtad 2022-04-04]

Bilagor

Bilaga 1: Informationsbrev

2022-03-24

Hej,

Just nu läser vi termin sex på socionomutbildningen, Lunds Universitet. Vi har nu fått i uppgift att genomföra en kandidatuppsats. Studiens syfte är att undersöka om och i så fall vilka möjliga risker som diskuterades inför införandet av distansundervisning. Vi vill även lyfta fram ur ditt, skolkuratorns perspektiv, vilka faktiska konsekvenser du upplever att distansundervisningen bidragit till.

För att studien ska bli genomförbar behöver vi just din hjälp med att delta i och genomför en intervju. Intervjun kommer att ta cirka 45 minuter att genomföra. Vi ser gärna att vi möts på plats, men om det inte känns bra så är vi självklart öppna för ett möte över zoom.

Ert deltagande är helt frivilligt och du kan närsomhelst avbryta eller pausa intervjun. För att kunna genomföra studien på ett enkelt och smidigt vis har vi för avsikt att spela in intervjun. Det kommer endast att vara vi två som kommer ta del av det inspelade materialet samt att du kommer att vara helt anonym. Den inspelade filen kommer efter uppsatsens godkännande raderas. Möjligheten att få läsa kandidatuppsatsen när denne är färdigställd kommer att erbjudas om du önskar.

Vi planerar utföra intervjuerna under veckorna 15–16 och hoppas att du har möjlighet att delta, med full förståelse för en eventuell påskledighet. Har ni några frågor angående studien är ni välkomna att kontakta oss eller vår handledare på Lunds universitet, Magnus Adenskog via mejl magnus.adenskog@soch.lu.se

Tack!

Karolina Wernberg
07XXXXXX
ka3563we-s@student.lu.se

Matilda Landin
07XXXXXX
ma5628la-s@student.lu.se

Bilaga 2: Intervjuguide

Studien syftar till att undersöka om samt vilka riskbedömningar som gjorts inför att undervisningen eventuellt kom att övergå till digital. Vidare har vi intresse av att studera möjliga konsekvenser av distansundervisning inom grundskolan ur skolkuratorers perspektiv. Ditt deltagande är frivilligt och du har möjlighet att avbryta under hela processen. Vi vill även poängtera att du kommer vara anonym genom hela studien.

Bakgrundsfrågor

- Hur länge har du arbetat som skolkurator?
- Har du arbetat som skolkurator under den pågående pandemin?
- Vilken utbildning har du?

Del 1: Riskbedömning och risker

- Genomfördes det någon form av riskbedömning inför att eventuellt övergå till distansundervisning?
 - Vilka var med och genomförde denne?
 - Vilka risker diskuterades därmed fram?
 - Gjordes en handlingsplan inför att hantera dessa?

Del 2: Ingen, delvis alternativt hel nedstängning av skolans lokaler

- Har skolan du arbetar på valt att inte, delvis alternativt helt stänga skolans lokaler?
- Hur diskuterades beslutet fram?
- Vilka argument användes?

Del 3: Konsekvenser

- Upplever du att eleverna har påverkats av den digitala undervisningen?
 - Har du upplevt att eleverna påverkats positivt av den digitala undervisningen? På vilket sätt?
 - Har du upplevt att eleverna påverkats negativt av distansundervisningen? På vilket sätt?
- Vilka typer av konsekvenser har det visat sig att distansundervisningen orsakat?
- Skiljer sig konsekvenserna mellan olika elever?
 - Vad tror du är anledningen till att konsekvenserna skiljer sig mellan olika elever?
- Har du upplevt att handlingsplanen som tidigare färdigställts varit till nytta för att kunna hantera olika konsekvenser?
- Hur har ni arbetat för att hantera de uppstådda konsekvenserna?

Del 4: Förberedelser inför möjliga framtida restriktioner

- Har ni reviderat samt behövt revidera den tidigare handlingsplan som gjorts inför att undervisningen eventuellt tvingas övergå till distans igen?
- Ifall ingen tidigare plan har utarbetats, har ni nu valt att ta fram en handlingsplan om distansundervisning skulle bli aktuellt igen?